

Prikupljanje, procjena, pohrana, obrada i korištenje podataka i informacija

Gašpar, Bruno

Master's thesis / Diplomski rad

2020

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University North / Sveučilište Sjever**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:122:072469>

Rights / Prava: [In copyright](#)/[Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2025-01-11**

Repository / Repozitorij:

[University North Digital Repository](#)

SVEUČILIŠTE SJEVER
SVEUČILIŠNI CENTAR VARAŽDIN

Diplomski rad br.162/OJ/2020

Prikupljanje, Procjena, Pohrana, Obrada i Korištenje
Podataka i Informacija

Bruno Gašpar

Varaždin, ožujka 2020.

SVEUČILIŠTE SJEVER
SVEUČILIŠNI CENTAR VARAŽDIN

Studij Odnosi s javnostima

Diplomski rad br. 162/OJ/2020

Prikupljanje, Procjena, Pohrana, Obrada i Korištenje
Podataka i Informacija

Student:

Bruno Gašpar 0741/336D

Mentor:

dr.scLasić-Lazić Jadranka

Varaždin, ožujak 2020. godine

SAŽETAK

Informacija i podatci kao temelji informacijskog doba ključan su element u svim vrstima poslovanja, bilo da je to ekonomsko poslovanje, politika, sigurnost ili bilo koje drugo ljudsko poslovanje.

Podatak i informacija utkani su u svaki segment ljudskog djelovanja te je prikupljanje, procjena, pohrana, obrada i korištenje podataka i informacija neizostavan dio ljudske interakcije počevši od primitivnih oblika društvenih tvorevina pa sve do danas.

U digitalnom dobu podatak i informacija su nukleus na kojem se temelji cijela informatička revolucija.

Prikupljanje, procjena, pohrana, obrada i korištenje podataka i informacija te zaštita podataka i informacija predstavlja izazov, pogotovo u djelu poslovanja gdje neovlašten pristup podacima i informacijama može dovesti do izravne i neizravne materijalne i nematerijalne štete.

Ključne riječi: *podatak, informacija, zaštita podataka, prikupljanje podatka i informacija, pohrana podataka*

SUMMARY

Information and data as the foundations of the information age are a key element in all types of business, be it economic business, politics, security or any other human business.

Data and information are woven into every segment of human activity, and collecting, assessing, storing, processing and using data and information is an indispensable part of human interaction, starting from the primitive forms of social creation to this day.

In the digital age, data and information are the nucleus underlying the entire information revolution.

Collecting, assessing, storing, processing and using data and information, and protecting data and information is a challenge, especially in a part of the business where unauthorized access to data and information can lead to direct and indirect material and pecuniary damage.

Keywords: *data, data protection, data collection, data storage*

SADRŽAJ

1. UVOD	1
2. POJAM PODATKA.....	2
2.1. VRSTE PODATKA	3
3. POJAM INFORMACIJE	6
3.1. VRSTE INFORMACIJA	10
4. ZAŠTITA PODATAKA I INFORMACIJA	13
4.1. ZAKONODAVNI OKVIR	16
4.2. ZAŠTITA TAJNOSTI PODATAKA I INFORMACIJA	20
5. PRIKUPLJANJE, PROCJENA, POHRANA, OBRADA I KORIŠTENJE PODATAKA I INFORMACIJA 25	
5.1. PRIKUPLJANJE PODATAKA I INFORMACIJA.....	26
5.2. PROCJENA PODATAKA I INFORMACIJA.....	30
5.3. POHRANA PODATAKA I INFORMACIJA	34
5.4. OBRADA PODATAKA I INFORMACIJA.....	36
5.5. KORIŠTENJE PODATAKA I INFORMACIJA	38
6. PRIKUPLJANJE, PROCJENA, POHRANA, OBRADA I KORIŠTENJE PODATAKA OD STRANE POLICIJSKIH SLUŽBENIKA.....	40
6.1. PRIKUPLJANJE PODATAKA	41
6.2. PROCJENA PODATAKA	43
6.3. POHRANA PODATAKA.....	45
6.4. OBRADA PODATAKA	46
6.5. KORIŠTENJE PODATAKA.....	47
7. ZAKLJUČAK.....	49

SAŽETAK

Informacija i podatci kao temelji informacijskog doba ključan su element u svim vrstima poslovanja, bilo da je to ekonomsko poslovanje, politika, sigurnost ili bilo koje drugo ljudsko poslovanje.

Podatak i informacija utkani su u svaki segment ljudskog djelovanja te je prikupljanje, procjena, pohrana, obrada i korištenje podataka i informacija neizostavan dio ljudske interakcije počevši od primitivnih oblika društvenih tvorevina pa sve do danas.

U digitalnom dobu podatak i informacija su nukleus na kojem se temelji cijela informatička revolucija.

Prikupljanje, procjena, pohrana, obrada i korištenje podataka i informacija te zaštita podataka i informacija predstavlja izazov, pogotovo u djelu poslovanja gdje neovlašten pristup podacima i informacijama može dovesti do izravne i neizravne materijalne i nematerijalne štete.

Ključne riječi: *podatak, informacija, zaštita podataka, prikupljanje podatka i informacija, pohrana podataka*

1. UVOD

Bez obzira o kojoj grani industrije ili ljudskog djelovanja se radi podatci i informacije utječu u velikoj mjeri na radne procese i integralni su dio svakog ljudskog djelovanja, bez obzira dali se radi o multikorporalnom poslu ili običnom socijalnom kontaktu između ljudi.

Podatci i informacije poboljšavaju ljudske živote na više razina bilo da se radi o donošenju odluke temeljene na informacijama, pronalaska rješenja problemu, razvijanje strategije za buduće pristupe ili profita, odnosno zarade i sprečavanje gubitka novca.

Počevši od primitivnih ljudskih društava informacija je bila vrlo značajan čimbenik u preživljavanju. Informacija gdje se nalazi hrana ili gdje se nalaze predatori nekad je značila razliku između života i smrti. Sama potreba za prenošenjem informacija rezultirala je razvojem govora kod ljudi. U modernom dobu kada je čovjek „osvojio“ planetu zemlju neimanje informacije ne može teže naštetiti (osim u ekstremnim slučajevima) čovjeku već može bitno utjecati na kvalitetu ljudskog života, pogotovo kad se radi o poslovanju, tada informacija i podatci doslovno mogu odlučivati o životu ili smrti poslovnog subjekta.

Postojanje podataka i potrebe za prijenosom podataka neposredno je dovelo do toga da ljudsko društvo razvije govor a zatim i pismo kao način prijenosa i pohrane podataka. Pohrana podataka u moderno vrijeme oslanja se na računalne sustave, mrežu i sustave za pohranu podataka.

Svijest o važnosti prikupljanja, procjene, pohrane, obrade i korištenja podataka i informacija dovela je do informatičke i informacijske revolucije te ulaska čovječanstva u digitalno doba gdje je podatak glavni nukleus i pokretnik digitalnog doba.

S obzirom na važnost podataka i informacija predmet rada je analiza procesa prikupljanja, procjene, pohrane, obrade i korištenja podataka i informacija.

2. POJAM PODATKA

Riječ podatak, engleski „*data*“ dolazi od latinske riječi „*datum*“ što znači dio informacije.¹

Prema Rusellu Ackoffu, podatak je simbol koji sadrži obilježja stvari ili događaja,² stoga podatak predstavlja simbolički i formaliziran prikaz činjenica, pojmova i instrukcija, pogodan za komuniciranje, interpretaciju i obradu uz pomoć ljudi ili strojeva.

Prema Štambuku i drugima podatak je prikaz obavijesti na formaliziran način, prikladan za komunikaciju, tumačenje, pohranu i obradu³ a samo značenje podatka je konkretizirano znanje zapisano na neki način.⁴

Podatak je u osnovi poruka bilo svjesna ili nesvjesna koja se može i ne mora iskoristiti o svojstvu objekata i njihovih odnosa u prostoru i vremenu. Podatak je u suštini nematerijalne prirode, i primarno postoji kao misaoni objekt. Pridružen je nekom konceptu, odnosno značenju kojim opisujemo svojstva.

U Zakonu o tajnosti podataka, podatak je definiran kao dokument, odnosno svaki napisani, umnoženi, nacrtani, slikovni, tiskani, snimljeni, fotografirani, magnetni, optički, elektronički ili bilo koji drugi zapis podatka, saznanje, mjera, postupak, predmet, usmeno priopćenje ili informacija, koja s obzirom na svoj sadržaj ima važnost povjerljivosti i cjelovitosti za svoga vlasnika.⁵

Podatak je jednostavna neobrađen činjenica koja ima neko značenje. Podatak je nematerijalne prirode, on jednostavno postoji u našim mislima i nema značenje unutar ili izvan svog postojanja ili o samom sebi, pa se pridružuje značenju kojim opisujemo svojstva

¹ C. E. SHANNON, A Mathematical Theory of Communication

² Russell Ackoff, From Data to Wisdom

³ Štambuk, A.; Pervan, M.; Pilković, M. Englesko-hrvatski i hrvatsko-engleski elektronički rječnik : s definicijama. Split : Fakultet elektrotehnike, strojarstva i brodogradnje Sveučilišta u Splitu, 2000.

⁴ Tehnički leksikon : A – Ž / glavni urednik Zvonimir Jakobović. Zagreb : Leksikografski zavod Miroslav Krleža, 2007.

⁵ Zakon o tajnosti podataka, NN 79/07, 86/12

objekata. Može postojati u bilo kojem obliku bio upotrebljiv ili ne. Oblici podataka su zvučni, slikovni, brojčani i tekstualni.⁶

Prema Hrvatskoj akademskoj mreži podatak je skup entiteta koji sadrži opis nekog događaja, zapažanja ili činjenice. Može se sastojati od broja, riječ, slika ili nekog drugog zapisa.⁷

Podatak tako možemo definirati kao činjenicu o objektu, odnosu među objektima ili činjenicu o događajima odnosno kao skup kvantitativnih parametara koji opisuju neku činjenicu ili zbivanje.

2.1. VRSTE PODATKA

Postoji više definicija vrsta podataka ovisno o području ljudske djelatnosti. Glavni konsenzus je da se podatci dijele na kvantitativne i kvalitativne. Odnosno na podatke koji numerički označavaju određenu vrijednost npr.: „dužina, širina, brzina...“, te na podatke koji kategorijski označavaju određenu vrijednost npr.: „crnac, plave oči...“. Kvantitativni podatci se zatim dijele na cijele brojeve, odnosno na kvante koji ne mogu biti decimalni kao što je na primjer ptica, nije moguće posjedovati 1.2 živu pticu nego samo jednu ili dvije, te na decimalne koji mogu sadržavati brojeve nakon decimalne točke, npr.: „3.24 kg).

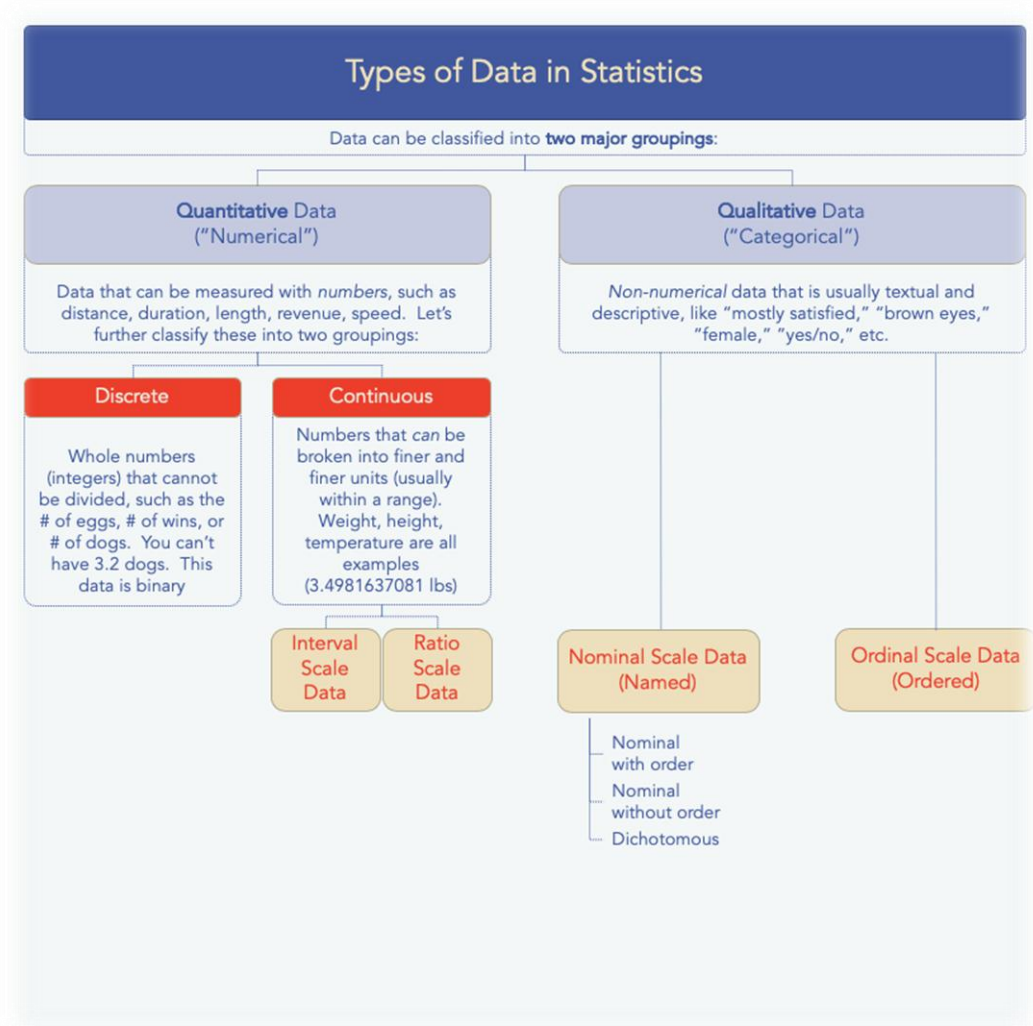
Decimalni se zatim dijele na intervalne (npr. 2-4 km/h) i omjerne podatke (npr. jedan naprema 4.5).

Kvalitativne vrste podataka se dijele na nominalne i poredane. Na slici 1 nalazi se dijagram vrsta podataka u statistici.

⁶ Računarstvo i informatika sportska gimnazija, Razlika između podataka i informacija, informacijski sistemi, online publikacija, <https://informatikasg.files.wordpress.com/2013/11/3t-razlika-izmec491u-podataka-i-informacija-informacioni-sistemi2.docx>

⁷ Hrvatska akademska mreža, Životni vijek podataka, CCERT-PUBDOC-2008-05-227

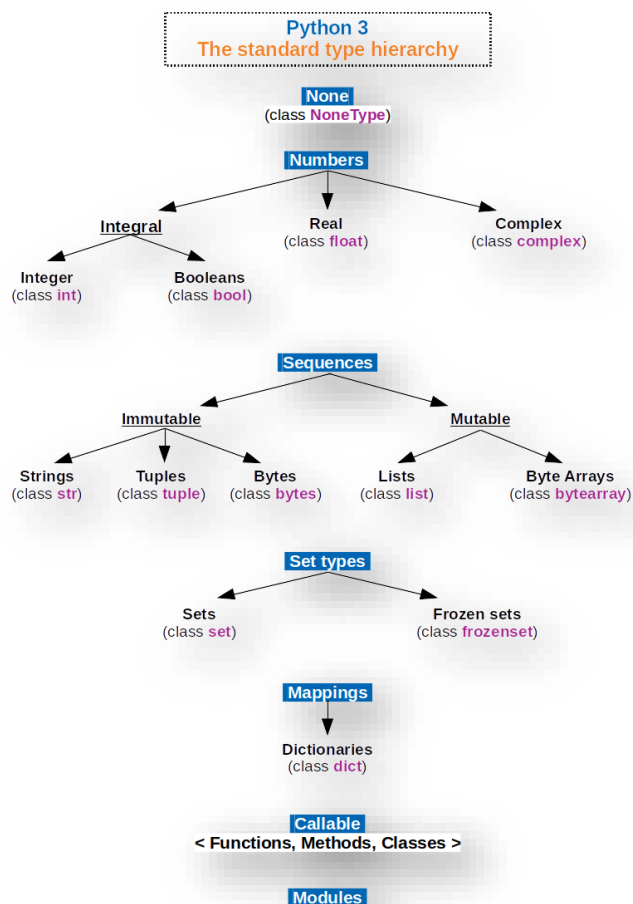
Slika 1. Vrste podataka u statistici

Izvor: My market research methods, <https://www.mymarketresearchmethods.com/data-types-in-statistics/>

U informatici postoji drugačija definicija podjele vrste podataka s obzirom na medij kojim se podacima manipulira, što je u ovom slučaju računalo. Vrste podataka u informatici nalaze se na slici 2.

Slika 2. Vrste podataka u informatici

Izvor: Wikipedija, Data type, https://en.wikipedia.org/wiki/Data_type

3. POJAM INFORMACIJE

Sudeći prema definiciji, informacija ili obavijest (*lat. informatio: nacrtak, predodžba, pojam, tumačenje*), je skup podataka s pripisanim značenjem, osnovni element komunikacije koji, primljen u određenoj situaciji, povećava čovjekovo znanje, ona nastaje pripisivanjem značenja primljenim podacima.⁸

Koncept "informacije" dubok je, ukorijenjen u matematici, središnji u čitavim granama znanosti, ali ima implikacije na svaki aspekt našeg svakodnevnog života: DNK pruža informacije koje će nas stvoriti; učimo kroz informacije koje nam se hrane; međusobno se odnosimo putem prijenosa informacija.⁹

Prema Glasgow Caledonian University informacije su saznanja o određenom predmetu, problemu, događaju ili procesu. Informacije se mogu dobiti iz različitih izvora: informacije vam se mogu prenijeti, na primjer, putem predavanja ili televizijskog programa, ili možete saznati informacije putem vlastitog istraživanja.¹⁰

Ako postoji i najmanja vjerojatnost da se poruka o svojstvima objekata i njihovih odnosa u prostoru jednoznačno i točno iskoristi, te predstavlja nespornu činjenicu, tada to predstavlja informaciju.¹¹

Prema Zakonu o pravu na pristup informacijama, informacija je svaki podatak koji posjeduje tijelo javne vlasti u obliku dokumenta, zapisa, dosjea, registra ili u bilo kojem drugom obliku, neovisno o načinu na koji je prikazana (napisani, nacrtani, tiskani, snimljeni, magnetni, optički, elektronički ili neki drugi zapis).¹²

Informaciju stoga možemo definirati kao obrađeni podatak, odnosno obrađeni podatci koji imaju koji imaju kontekst, relevantnost i svrhu.

⁸ Hrvatska enciklopedija, Leksikografski zavod Miroslav Krleža

⁹ Luciano Floridi (2010). Information - A Very Short Introduction. Oxford University Press

¹⁰ Glasgow Caledonian University, Online publikacija, <https://www.gcu.ac.uk/library/smile/searching/whydoweneedinformation/whatisinformation/>

¹¹ Claude E. Shannon and Warren Weaver: The Mathematical Theory of Communication. The University of Illinois Press, Urbana, Illinois, 1949.

¹² Zakon o pravu na pristup informacijama, NN 25/13, 85/15

U svakodnevnoj uporabi ljudi često koriste krive izraze za informaciju i podatke smatrajući ih istoiznačnicama. S obzirom na navedeno potrebno je napraviti jasnu razliku između pojma podatka i pojma informacije. U tablici broj 1 nalaze se osnovne razlike između podatka i informacije.

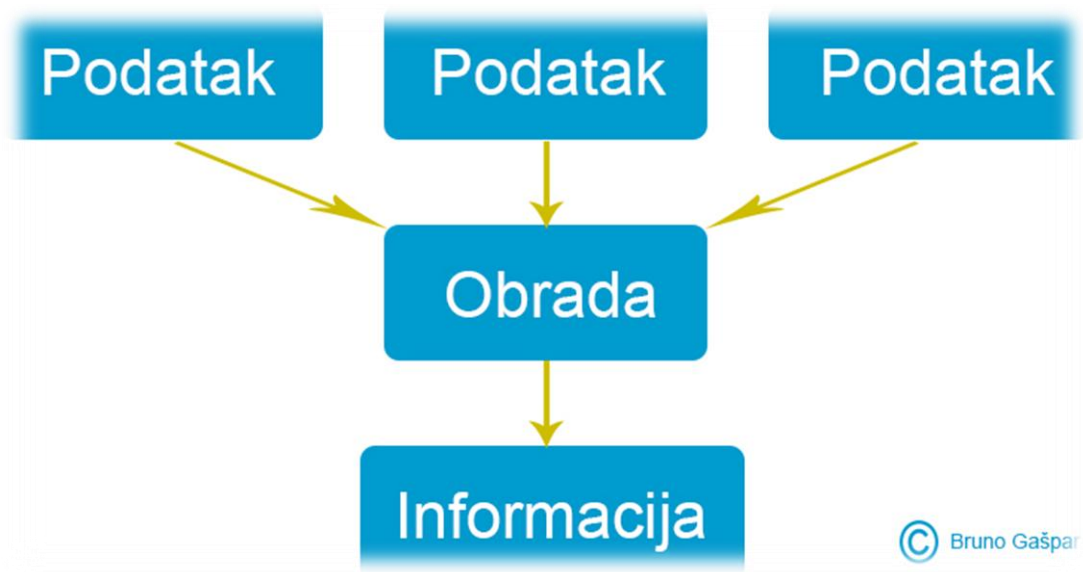
Tablica 1. Razlike između podatka i informacije

Podatak	Informacija	Objašnjenje
<i>„Datum“</i>	<i>„Informatio“</i>	Etimološki „datum“ znači dio informacije ili davati, dok informacija predstavlja nacrtak, predodžbu, pojam i tumačenje. Informacija se upotrebljava za spoznaju.
Broj 2	Dvije jabuke	Broj 2 je podatak i on kao takav nema posebno značenje, međutim "Dvije jabuke" je informacija jer je podatku dodijeljeno neko značenje.
Jednostavna neobrađena činjenica koja ima neko značenje	Rezultat analize i organizacije podataka	Kako je informacija rezultat analize i organizacije podatka ovu razliku je nepotrebno objašnjavati.
Sam po sebi nema važnost	Sama po sebi ima važnost	Na primjeru „dvije jabuke“ vidljivo je da broj „2“ koji je podatak sam po sebi nema nikakvu važnost, dok informacija „Dvije jabuke“ ima važnost jer govori koliko nečega ima.

Ne zavisi od informacije	Zavisi od podatka	Kako je informacija obrađeni podatak ova tvrdnja je samo objašnjavajuća.
se prikuplja	se obrađuje	U procesu nastajanja informacije, odnosno obrade podataka, podatak se prikuplja dok se informacija obrađuje.
Ne može se koristiti u donošenju odluka	Koristi se u donošenju odluka	Opet na primjeru „Dvije jabuke“, ukoliko želimo kupiti jabuku broj „2“ nam u tome ništa ne pomaže, međutim ako znamo da želimo kupiti „Dvije jabuke“ jasno nam objašnjava ovu tezu.
Označava odnosno predstavlja se brojevima, slovima, slikom ili drugim oblikom	Označava odnosno predstavlja se jezikom i idejama.	Kako je hijerarhijski informacija iznad podatka, informacija predstavlja veći stupanj složenosti te se sadrži od podatka, dijela podataka, obrađeni podatak uz dodatni opisni element.

Proces nastajanja informacije kao rezultata obrade podataka nalazi se na slici 3.

Slika 3. Dijagram nastanka informacije

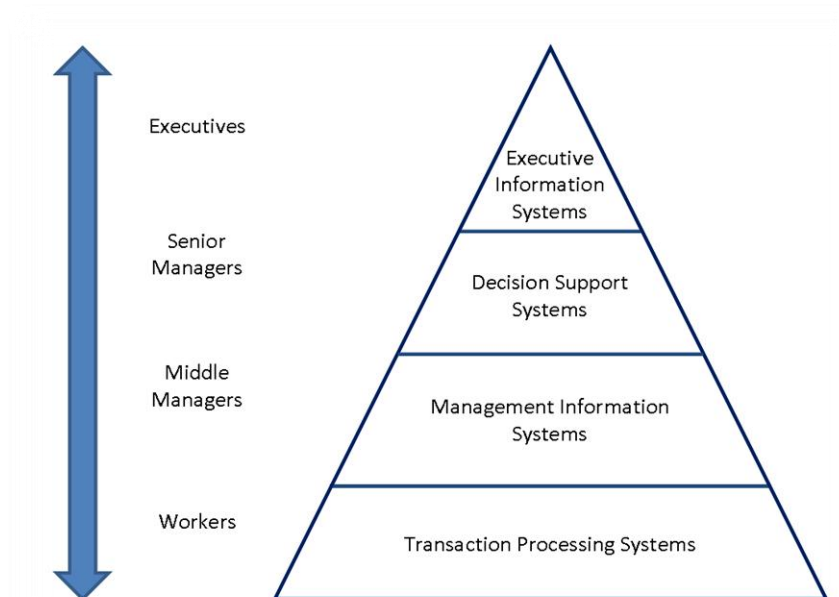
Izvor: Autor

Informacija kao rezultat obrade, analize i organizacije podataka hijerarhijski je iznad podatka te predstavlja veći stupanj složenosti od podatka jer sadrži podatak uz dodatni opisni element. Također, vidljivo je u procesu nastajanja informacije, odnosno obrade podataka, da se podatak prikuplja dok se informacija obrađuje. Nadalje iz dijagrama je vidljivo da podatak ne zavisi od informacije dok informacija zavisi od podatka, odnosno put kojim određeni podatak ili skup podataka postaje informacija je jednosmjernan.

3.1. VRSTE INFORMACIJA

Trenutno postoji više podjela na vrste informacije, ovisno o kontekstu u kojem se informacije realiziraju. Generalna podjela na primarne vrste informacija u sklopu informacijskog sustava¹³ koji su formalni, sociotehnički, organizacijski sustavi osmišljeni za prikupljanje, obradu, pohranu i distribuciju informacija, prikazana je na slici 4.

Slika 4. Vrste informacija u informacijskom sustavu

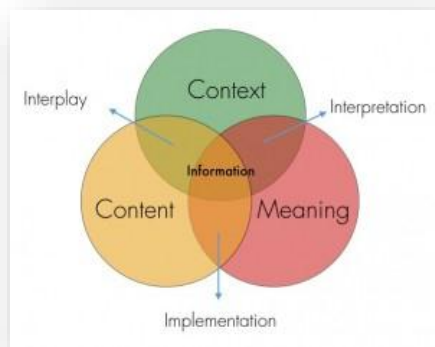
Izvor: https://en.wikipedia.org/wiki/Information_system

Prema Flemingu postoje tri osnovne podjele na vrste informacija a to su kontekst, sadržaj i značenje.¹⁴ Podjela informacija prema Flemingu nalazi se na slici 5.

Slika 5. Podjela informacija prema Flemingu

¹³ Piccoli, Gabriele; Pigni, Federico (July 2018). Information systems for managers: with cases (Edition 4.0 ed.). Prospect Press. p. 28

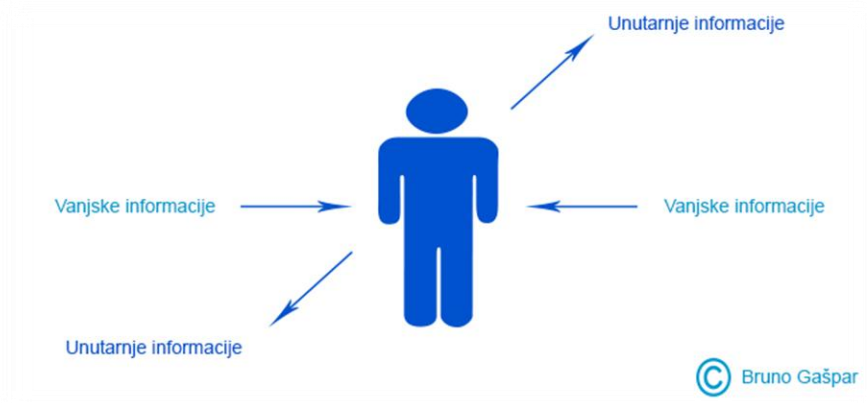
¹⁴ Fleming, D., Better Positioning Deeper Conversations More Sales, self publish ebook

Izvor: <http://darrenfleming.com.au/2016/07/19/three-types-information/>

Sa fiziološkog aspekta informacije prema vrsti mogu biti unutarnje ili vanjske. Unutarnje vrste informacija su one koje su nastale u misaonim procesu čovjeka te mogu ili ne moraju biti prenijete van, dok su vanjske informacije koje su perceptivnim čulima obrađene i pohranjene u čovjekovoj memoriji. Na slici 6 nalazi se podjela informacija sa fiziološkog aspekta.

Slika 6. Podjela informacija sa fiziološkog aspekta

Izvor: Autor

Vrste informacija također je moguće podijeliti na vrstu nastanka. Informacije prema vrsti nastanka nalaze se u tablici 2.

Tablica 2. Informacije prema vrsti nastanka

Anti informacija	Informacija koja nije korisna i može se smatrati bukom. Jedina svrha joj je da zamagli pravu informaciju.
Predrasuda	Informacija koja se smatra istinitom bez stvarnog dokaza da je istinita.
Dezinformacija	Informacija koja je s namjerom pogrešna.
Činjenica	Informacija koja je točna, potkrijepljena dokazima.
Meta informacija	Informacija o informacijama
Perceptivna informacija	Informacija koja direktno zaprimljena ljudskim čulima

Izvor: Simplicable, types of information, <https://simplicable.com/new/information>

4. ZAŠTITA PODATAKA I INFORMACIJA

Kada se govori o zaštiti podataka i informacija postoje tri osnovne vrste zaštite. Prva je fizička zaštita koja onemogućuje neovlašteni pristup podacima i informacijama. Druga je pravna zaštita koja postavlja pravni okvir za zaštitu podataka i informacija u slučaju zlouporabe i treća koja u pravilu nije osnovna kategorija je kompenzacijska zaštita, odnosno umanjene štete nastale zlouporabom podataka i informacija.

Prva djeluje prije neovlaštenog pristupa odnosno fizički onemogućuje pristup informacija. Druga, pravna zaštita djeluje preventivno prije neovlaštenog pristupa i nakon neovlaštenog pristupa djeluje represivno, dok treća kompenzacijska odnosno osiguravajuća zaštita djeluje nakon neovlaštenog pristupa i zlouporabe kompenzirajući štetu.

Fizička zaštita podataka i informacija razlikuje se ovisno o tome gdje se podatak ili informacija nalazi, odnosno radi li se o stvarnom mjestu kao prostorija ili otvoreni prostor ili se radi o „virtualnom“ mjestu kao što su sustavi za računalnu pohranu podataka. Također ovisi i na kakvom mediju se podatak ili informacija nalazi. U slučaju kada se radi o fizičkoj zaštiti medija na kojem se nalaze podatci ili informacije a radi se o stvarnom prostoru, a ne o računalnoj mreži tada se provode mjere fizičke zaštite koje uključuju alarmne sustave, rasvjetu, zaštitare, nadzorne kamere, fizičke prepreke, uređaje za kontrolu pristupa, sustave za zaključavanje prostorija, uređaje za zaključavanje opreme te uređaje za praćenje lokacije.¹⁵

U slučaju kada se radi o računalnom sustavu, odnosno računalnoj pohrani podataka i informacija tada se osim navedene fizičke zaštite koristi i „virtualna“ fizička zaštita podataka i informacija koja sadržava korištenje antivirusa, korištenje anti spyware-a, držanje uređaja na sigurnom mjestu, ažuriranje software-a, korištenje legalnog i ažuriranog software-a, korištenje firewalls-a, korištenje jakih zaporki te odgovornog korištenja i dijeljenja podataka i informacija.

Kada se govori o pravnoj zaštiti podataka i informacija prvenstveno se misli na pravnu regulativu područja podataka i informacija te stupnja spremnosti da se pravni aparat nosi sa sigurnosnim rizicima na polju zaštite podataka i informacija.

¹⁵ Carnet, Fizička zaštita informacijskog sustava, online publikacija, <https://www.cis.hr/www.edicija/LinkedDocuments/NCERT-PUBDOC-2010-06-304.pdf>

U Republici hrvatskoj trenutno je na snazi više zakona koje reguliraju zaštitu podataka i informacija. Temeljem ustavne odredbe o zaštiti osobnih podataka¹⁶ donesen je Zakon o zaštiti osobnih podataka kao temeljni akt koji u RH uređuje prikupljanje, obradu, korištenje i zaštitu osobnih podataka te nadzor nad obradom osobnih podataka. Također je Zakonom o tajnosti podataka reguliran pojam klasificiranih i neklasificiranih podataka, stupnjevi tajnosti, postupak klasifikacije i deklasifikacije, pristup klasificiranim i neklasificiranim podacima.¹⁷ Zakonom o provedbi opće uredbe o zaštiti podataka¹⁸ osigurano je provođenje uredbe (EU) 2016/679 Europskog parlamenta i Vijeća od 27. travnja 2016. o zaštiti pojedinaca u vezi s obradom osobnih podataka i o slobodnom kretanju takvih podataka te o stavljanju izvan snage Direktive 95/46/EZ,¹⁹ kojom se regulira zaštita osobnih podataka. Nadalje, kao podzakonski akti u području zaštite osobnih podataka u RH u primjeni su Uredba o načinu vođenja i obrascu evidencije o zbirkama osobnih podataka²⁰ i Uredba o načinu pohranjivanja i posebnim mjerama tehničke zaštite posebnih kategorija osobnih podataka²¹. Zakon o zaštiti podataka i zakon o zaštiti tajnosti podataka detaljnije će se opisati u nastavku.

U Kaznenom zakonu²² kao jedno od metoda zaštite podataka i informacija uvedeno je kazneno djelo povrede tajnosti pisama i drugih pošiljaka, nedozvoljena uporaba osobnih podataka, neovlašteni pristup, ometanje rada računalnog sustava, oštećenje računalnih podataka, neovlašteno presretanje računalnih podataka, teška kaznena djela protiv računalnih sustava, programa i podataka, otkrivanje identiteta ugrožene osobe ili zaštićenog svjedoka, odavanje tajnih podataka te zlouporaba povlaštenih informacija.

¹⁶ Ustavna odredba o zaštiti osobnih podataka, NN br. 103/03, 118/06, 41/08, 130/11, 106/12.

¹⁷ Zakon o tajnosti podataka, NN 79/07, 86/12

¹⁸ Zakon o provedbi opće uredbe o zaštiti podataka, NN 42/18

¹⁹ Uredba (EU) 2016/679 Europskog parlamenta i Vijeća od 27. travnja 2016. o zaštiti pojedinaca u vezi s obradom osobnih podataka i o slobodnom kretanju takvih podataka te o stavljanju izvan snage Direktive 95/46/EZ, SL EU L119

²⁰ Uredba o načinu vođenja i obrascu evidencije o zbirkama osobnih podataka, NN br. 105/04.

²¹ Uredba o načinu pohranjivanja i posebnim mjerama tehničke zaštite posebnih kategorija osobnih podataka, NN br. 139/04

²² Kazneni zakon, NN 125/11, 144/12, 56/15, 61/15, 101/17, 118/18, 126/19

Kakvo je provođenje represivnog dijela pravne zaštite podataka i informacija vidljivo je na slici 7. Iako u dijelu kibernetičke sigurnosti nisu obuhvaćena sva kaznena djela koja pokrivaju sigurnosti podataka i informacija te su uključena neka kaznena djela ne pokrivaju sigurnost podataka i informacija može se dobiti okvirna slika o postotku razriješenosti kaznenih djela koja uključuju podatak i informaciju, što iznosi oko 89%, što je impresivno visoka brojka po svim standardima. S druge strane upitan je broj osuda za takva kaznena djela.

Slika 7. Kaznena djela protiv podatka i informacije

KRIMINALITET - po službenoj dužnosti	PRIJAVLJENA KAZNENA DJELA			KOEFIČIJENT RAZRIJEŠENOSTI ¹			POSTOTAK RAZRIJEŠENOSTI ²		
	2017.	2018.	2018./2017. %	2017.	2018.	+ -	2017.	2018.	+ -
OPĆI KRIMINALITET	41.595	39.684	-4,6	51,3	53,8	+2,5	48,9	51,5	+2,6
Ubojstva	43	22	-48,8	100,0	100,0	0,0	100,0	100,0	0,0
Pokušaji ubojstva	125	90	-28,0	93,6	92,2	-1,4	93,6	90,0	-3,6
Silovanja	61	56	-8,2	96,7	94,6	-2,1	93,4	94,6	+1,2
Pokušaji silovanja	8	11	+37,5	87,5	90,9	3,4	87,5	90,9	+3,4
Razbojništva	690	647	-6,2	43,9	53,9	+10,0	37,2	46,4	+9,1
Teške krađe	12.821	11.615	-9,4	23,5	22,6	-0,9	19,5	19,1	-0,4
Otuđenja motornih vozila (dovršena)	784	859	+9,6	34,8	27,7	-7,1	30,6	25,0	-5,6
<i>Pronađena otuđena vozila</i>	536	556	+3,7						
Kaznena djela na štetu maloljetnika	5.274	5.188	-1,6	99,6	99,4	-0,2	99,5	99,3	-0,1
Kaznena djela maloljetnih osoba	2.514	1.785	-29,0						
TERORIZAM I EKSTREMNO NASILJE	40	26	-35,0	77,5	88,5	11,0	77,5	84,6	+7,1
RATNI ZLOČINI	17	33	+94,1	105,9	124,2	18,4	94,1	97,0	2,9
ORGANIZIRANI KRIMINALITET	1.459	1.937	+32,8	97,7	98,5	+0,8	97,1	98,2	1,1
Protuzakonito ulazanje, kretanje i boravak u Republici Hrvatskoj ili drugoj državi čl. EU i ili potp. Schengenskog sporazuma	365	619	+69,6	98,9	98,9	-0,0	98,3	99,8	1,5
GOSPODARSKI KRIMINALITET	7.057	4.292	-39,2	96,8	100,0	+3,1	96,6	99,6	3,0
Korupcijska kaznena djela*	761	515	-32,3	99,7	100,0	+0,3	99,6	99,3	-0,2
KRIMINALITET ZLOUPORABE DROGA	2.589	2.274	-12,2	99,8	99,9	+0,1	99,6	99,8	0,2
KRIMINALITET KIBERNETIČKE SIGURNOSTI		1.564			90,8			89,5	
UKUPNO K. D. (bez prometa)	52.757	49.810	-5,6	61,1	62,8	+1,7	59,2	60,0	+0,9
KAZNENA DJELA U CESTOVNOM PROMETU	1.489	1.477	-0,8	99,7	99,1	-0,6	99,3	99,0	-0,3
SVEUKUPNO KAZNENIH DJELA	54.246	51.287	-5,5	62,2	63,9	+1,7	60,3	62,1	+1,8
Počinitelji kaznenih djela u prometu	1.435	1.406	-2,0						
UKUPNO POČINITELJA (pravne i fizičke osobe)	17.983	17.399	-3,2						
Maloljetni počinitelji	1.347	1.070	-20,6						

Izvor: MUP RH, Statistički pokazatelji i rezultati rada za 2019. godinu, obrada autora,

4.1. ZAKONODAVNI OKVIR

Budući da je Republika Hrvatska država članica Europske unije, podložna je zakonima donešenima od strane EU. Tako po pitanju zaštite privatnih podataka u RH djeluju Opća uredba o zaštiti podataka (SL EU L119), poznatija pod skraćenicom GDPR (General Data Protection Regulation), te Zakon o provedbi Opće uredbi o zaštiti podataka (NN 42/18).

Opća uredba o zaštiti podataka pruža zakonske okvire prikupljanja, obrade i upravljanja osobnim podacima. Uredba vrijedi za poduzeća i organizacije unutar EU koja obrađuju podatke državljana EU, ali i za poduzeća i organizacije izvan EU koji obrađuju podatke državljana EU. Prema Općoj uredbi o zaštiti podataka jedan od sljedećih uvjeta mora biti ispunjen kako bi obrada osobnih podataka bila zakonita:²³

1. dobivena privola od strane predmetnog pojedinca,
2. osobni podaci nužni su za ispunjenje bilo koje vrste ugovorne obveze prema predmetnom pojedincu,
3. osobni podaci nužni su za ispunjenje zakonske obveze,
4. osobni podaci nužni su za zaštitu životnog interesa predmetnog pojedinca,
5. osobni podaci nužni su za ispunjenje zadaća javnog interesa,
6. osobni podaci nužni su za ispunjenje legitimnih interesa poduzeća, pod uvjetom da se time ne narušavaju temeljna prava i slobode predmetnog pojedinca.

Davanjem privole podrazumijevaju se jasne potvrđne radnje, kao što je označivanje polja kvačicom pri dolasku na određene internet stranice, davanje jasnih izjava ili točno definirano i jasno prihvaćanje prikupljanja i obrade podataka od strane predmetnog pojedinca. Kako bi privola bila važeća, ona mora biti jasna, dobrovoljna, informirana i nedvosmislena od strane predmetnog pojedinca. Nepotpuna privola ili šutnja ne smatraju se važećim oblicima privola. Predmetni pojedinac mora razumijeti što prihvaća i na što pristaje vezano uz njegove osobne podatke. Nakon davanja privole, osobni podaci smiju se prikupljati i obrađivati, ali samo u svrhu unaprijed određenu privolom. Predmetni pojedinca u bilo kojem trenutku može svoju privolu povući.²⁴

²³ Europska unija. *Zaštita podataka na temelju Opće uredbi o zaštiti podataka.*

https://europa.eu/youreurope/business/dealing-with-customers/data-protection/data-protection-gdpr/index_hr.htm

²⁴ Opća uredba o zaštiti podataka. SL EU L119. <https://www.zakon.hr/z/1021/Op%C4%87a-uredba-o-za%C5%A1titi-podataka---Uredba-%28EU%29-2016-679>

Prilikom traženja privole od predmtnog pojedinca, poduzeće ili organizacija na jasan i razumljiv način mora navesti sljedeće informacije:²⁵

- tko je poduzeće ili organizacija koja prikuplja ili obrađuje podatke;
- svrha obrade podataka;
- pravna osnova obrade;
- tko još prima podatke (ukoliko je primjenjivo);
- kontakt službenika za zaštitu podataka (u nekim slučajevima);
- legitiman interes na temelju kojeg se obrađuju podaci (u nekim slučajevima);
- mjere koje se primjenjuju za prijenos podataka u zemlje izvan EU (u nekim slučajevima);
- vremenski period čuvanja podataka (u nekim slučajevima);
- podatke o pravima pojedinca na zaštitu podataka (u nekim slučajevima);
- načini povlačenja privole (u nekim slučajevima).

Prema Općoj uredbi o zaštiti podataka (SL EU L119) „povreda osobnih podataka“ znači *„kršenje sigurnosti koje dovodi do slučajnog ili nezakonitog uništenja, gubitka, izmjene, neovlaštenog otkrivanja ili pristupa osobnim podacima koji su preneseni, pohranjeni ili na drugi način obrađivani.“* Povredom osobnih podataka smatra se slučajno ili namjerno nezakonito otkrivanje tih podataka nedopuštenim stranama, privremena nedostupnost ili nezakonita izmjena istih. U slučaju potencijalnog narušavanja osobnih prava i slobode, poduzeće ili organizacija dužni su u roku od 72 sata obavijestiti nadležno tijelo o tom događaju. U slučaju potencijalnog visokog rizika za predmetne pojedince, poduzeće ili organizacija dužni su obavijestiti o tome osobe na koje se povreda odnosi. Visoki potencijalni rizici vezani uz osobna prava i slobode pojedinaca su (1) u slučaju kada postoji automatizacije obrade i mehanizmi izrade profila korišteni u svrhu ocjenjivanja pojedinaca; (2) u slučaju kada se provodi opsežan nadzor javnog područja i (3) u slučaju provedbe opsežne obrade osobnih podataka vezanih uz kaznene osude i kaznena djela pojedinaca. U slučaju kršenja Opće uredbe o zaštiti podataka i zlouporabe osobnih podataka, vlasti mogu propisati značajne

²⁵ Europska unija. *Zaštita podataka na temelju Opće uredbe o zaštiti podataka*. https://europa.eu/youreurope/business/dealing-with-customers/data-protection/data-protection-gdpr/index_hr.htm

novčane kazne u iznosu do 20 mil. eura ili 4% prometa poduzeća ili organizacije, uz mogućnost propisivanja dodatnih korektivnih mjera od strane nadležnih tijela.²⁶

4.1.1. Agencija za zaštitu osobnih podataka

Opća uredba o zaštiti podataka koju je propisala Europska unija stupila je na snagu 2018. godine, a organizacija zadužena za nadzor provođenja te uredbe u Republici Hrvatskoj je Agencija za zaštitu osobnih podataka. Agencija javno dijeli dokumente i informacije potrebne za uvođenje propisa određenih uredbom kako bi poduzeća i organizacije u RH bile usklađene s europskim propisima. Agencija djeluje samostalno i neovisno o izvršnoj i zakonodavnoj vlasti, ne primajući upute i naloge od bilo kojeg državnog tijela. Temeljni zadaci agencije su:²⁷

1. potpomaganje pri ispunjavanju prava i obveza vezanih za zaštitu osobnih podataka koje se nameću od strane EU i
2. povećanje odgovornosti svih sudionika u procesu obrade osobnih podataka vezano za primjenu propisa koji su obuhvaćeni zakonskim okvirom zaštite osobnih podataka u RH uz odgovarajuću primjenu mjera informacijske sigurnosti.

Agencija ima nadzorne, savjetodavne, korektivne i istražne ovlasti, od kojih su temeljne nadzorne ovlasti agencije. Agencija prati i nadzire:²⁸

- poštivanje i provođenje Zakona o provedbi Opće uredbe o zaštiti podataka i zahtjeva i odredbi Opće uredbe o zaštiti podataka;
- poštivanje i provođenje Zakona o zaštiti fizičkih osoba u vezi s obradom i razmjenom osobnih podataka u svrhe sprječavanja, istraživanja, otkrivanja ili progona kaznenih djela;
- obradu osobnih podataka u svrhu sprječavanja, istraživanja, otkrivanja ili progona kaznenih djela ili izvršavanja kaznenih sankcija;
- zakonitost obrade, sukladno nacionalnom Zakonu i EU Općoj uredbi;
- predstavlja Republiku Hrvatsku pred Europskim odborom za zaštitu podataka;

²⁶ Europska unija. *Zaštita podataka na temelju Opće uredbe o zaštiti podataka.*

https://europa.eu/youreurope/business/dealing-with-customers/data-protection/data-protection-gdpr/index_hr.htm

²⁷ Agencija za zaštitu osobnih podataka. *Djelatnost i unutarnje ustrojstvo agencije.* <https://azop.hr/djelatnost-agencije>

²⁸ Ibidem

- surađuje s nadzornim tijelima drugih država članica radi pružanja uzajamne pomoći u svrhu provedbe Zakona;
- surađuje s gostujućim nadzornim tijelima koja imaju ovlasti za provođenje zajedničkih operacija, uključujući istrage i zajedničke mjere provedbe;
- postupa na temelju zahtjeva tijela javne vlasti, a koji se odnose na provjeru zakonitosti obrade i postupanja s osobnim podacima;
- postupa i rješava po prigovorima ispitanika;
- pruža (na zahtjev) svakom ispitaniku podatke i saznanja o ostvarivanju njegovih prava prema Zakonu;
- provjerava navode prigovora te u razumnom roku izvještava podnositelja prigovora o napretku i ishodu postupanja;
- izdaje rješenja i stručna mišljenja agencije koja se odnose na vrste obrada, a koja potencijalno mogu prouzročiti visoki rizik za prava i slobode pojedinaca;
- javno objavljuje rješenja i mišljenja;
- objavljuje Pravomoćna rješenja bez anonimiziranja podataka o počinitelju uz pretpostavku da je tim rješenjem utvrđena povreda Zakona ili Opće uredbe u vezi s obradom osobnih podataka maloljetnika, posebnih kategorija osobnih podataka, automatiziranog pojedinačnog donošenja odluke, profiliranja itd.
- o izrečenim mjerama donosi rješenja protiv kojih nije dopuštena žalba već se može pokrenuti upravni spor;
- po izvršnosti rješenja provodi kontrolni nadzor;
- obavještava nadležna pravosudna tijela o kršenjima odredaba Zakona;
- pokreće i vodi postupke protiv odgovornih osoba zbog povrede Zakona ili Opće uredbe;
- sudjeluje u pravnim postupcima koji se vode u vezi s provođenjem odredbi Zakona;
- u tijeku prekršajnog postupka poduzima sve radnje na koje je po posebnom zakonu ovlaštena;
- obustavlja upravne postupke i ustupa iste Visokom upravnom sudu RH, ako agencija posumnja u valjanost provedbene odluke Europske komisije o primjerenosti i o standardnim ugovornim klauzulama;
- ima mogućnost izricanja upravnih novčanih kazni i mjera;
- omogućava uspostavu učinkovitog mehanizma za poticanje povjerljivog izvješćivanja o povredama Zakona;

- prati i izučavati problematiku povezanu s područjem obrade osobnih podataka i njihov utjecaj na njihovu zaštitu, posebice razvoj informacijskih i komunikacijskih tehnologija.

Osim nadzorne uloge, agencija ima savjetodavnu ulogu. Savjetuje državna tijela (Hrvatski sabor, Vlada RH i dr.), poduzeća, organizacije i privatne osobe vezano uz poštivanje i provođenje Opće uredbe o zaštiti podataka. Nadalje, glavne korektivne i istražne aktivnosti agencije podrazumijevaju utvrđivanje povreda Opće uredbe o zaštiti podataka, izdavanje opomena i kaznenih sankcija te istraživanje potencijalnih nezakonitih slučajeva obrade i prikupljanja podataka, uz razne druge popratne aktivnosti.²⁹

4.2. ZAŠTITA TAJNOSTI PODATAKA I INFORMACIJA

U Republici Hrvatskoj je tajnost podataka bila pod regulativom Zakona o zaštiti tajnosti podataka i to do 1996. godine. Tim je zakonom bio definiram pojam, vrsta te stupanj tajnovitosti podatka kao i mjere postupaka utvrđivanja, uporabe i zaštite tajnih podataka. Također je bilo propisano kako se pod tajnu podrazumijeva svaki podatak koji je zakonom, drugim propisom, općim aktom ili drugim aktom nadležnog tijela određen tajnim. Tajnim su se tako smatrali i svi prilozi, predmeti, objekti, mjere-postupci, usmena priopćenja i informacije povjerljive naravi koji su se iznijeli u radu tijela državne uprave, jedinica lokalne samouprave, ustanova i pravnih osoba koje imaju javne ovlasti te drugih pravnih osoba. Dokumenti i predmeti koji su se smatrali tajnima su; akti, tablice, grafikoni, nacrti, crteži, makete, modeli, uzorci, fotografije, filmovi, mikrofilmovi te drugi zapisi koji su svjetlosno, zvučno, strojno, ručno ili na bilo koji drugi način, rađeni ili zabilježeni na određenoj podlozi. U novom Zakonu o tajnosti podataka (NN 79/07, 86/12) pojedini pojmovi imaju sljedeće značenje. Podatak predstavlja dokument odnosno svaki napisani, umnoženi, nacrtani, slikovni, tiskani, snimljeni, fotografirani, magnetni, optički, elektronički ili bilo koji drugi zapis podatka, saznanje, mjera, postupak, predmet, usmeno priopćenje ili informacija, koja s obzirom na svoj sadržaj ima važnost povjerljivosti i cjelovitosti za svoga vlasnika. Pod klasificirani podatak misli se na onaj podatak koji je nadležno tijelo, u propisanom postupku, takvim označilo i za koji je utvrđen stupanj tajnosti, kao i podatak kojeg je Republici

²⁹ Agencija za zaštitu osobnih podataka. *Djelatnost i unutarnje ustrojstvo agencije*. <https://azop.hr/djelatnost-agencije>

Hrvatskoj tako označenog predala druga država, međunarodna organizacija ili institucija s kojom Republika Hrvatska surađuje. Neklasificirani podatak je podatak bez utvrđenog stupnja tajnosti, koji se koristi u službene svrhe, kao i podatak koji je Republici Hrvatskoj tako označenog predala druga država, međunarodna organizacija ili institucija s kojom Republika Hrvatska surađuje. Vlasnik podatka je nadležno tijelo u okviru čijeg djelovanja je klasificirani ili neklasificirani podatak nastao.

U Ustavu Republike Hrvatske nalazi se članak 38. koji svojim stavkom 4. jamči pravo na pristup informacijama kojima raspolažu tijela javne vlasti. Kroz istu se tu odredbu predviđa i mogućnost ograničenja tog prava, ali ta ograničenja trebaju biti razmjerna naravi potrebe za ograničenjem u svakom pojedinom slučaju te nužna u slobodnom i demokratskom društvu. Prethodno navedeno propisano je zakonom i tako pozitivan zakonski propis Republike Hrvatske prepoznaje se u nekoliko kategorija podataka za koje se daje ograničenje pravo pristupa to jest pristup je moguć uz ispunjavanje propisanih uvjeta. Radi se o:

- Klasificiranim podacima
- Službenim tajnama
- Poslovnim tajnama
- Profesionalnim tajnama

Klasificirani podatak definira se u članku 2. Zakona o tajnosti podataka („Narodne novine“, broj: 79/07 i 86/12) kao onaj koji je nadležno tijelo u propisanom postupku takvim označilo i utvrdilo stupanj tajnosti. Upravo takav postupak naziva se klasifikacijom podataka i u njemu se stupanj tajnosti podatka utvrđuje na osnovi procjenjivanja stupnja ugroze zaštićenih vrijednosti to jest moguće štete koja bi nastala ukoliko se neovlašteno otkrije podatak, primjerice ustupanjem podatka neovlaštenoj osobi.

Pogrešno je mišljenje kako je svaka javna vlast odnosno tijelo javne vlasti ovlašteno za klasificiranje podataka. Klasificiranje o kojemu se ovdje govori moguće je provoditi samo kroz nadležna državna tijela u području obrane, sigurnosno obavještajnog sustava, vanjskih poslova, javne sigurnosti, kaznenog postupka ili primjerice znanosti. Također u tu kategoriju ubrajaju se i tehnologija, javne financije i gospodarstvo u slučaju da su podaci u tim područjima od sigurnosnih interesa Republike Hrvatske i to svako tijelo isključivo iz svog djelokruga.

Isto tako, pogrešno je i vjerovanje, koje se nerijetko čuje u javnosti, kako je u tijelima koja su za to ovlaštena, svaki zaposlenik ovlašten za provođenje klasifikacije. Zakon o tajnosti

podataka ponaosob u svom članku 13. iznosi popis dužnosnika koji su u mogućnosti provesti klasifikaciju podatka pojedinim stupnjevima tajnosti, a to se radi kako slijedi ;

- Klasificiranje podataka u stupnjevima tajnosti koji nose naziv -vrlo tajno- i -tajno- može provesti Predsjednik države, predsjednik Hrvatskog Sabora, predsjednik Vlade Republike Hrvatske, ministri, Glavni državni odvjetnik, načelnik Glavnog stožera Oružanih snaga Republike Hrvatske te svi čelnici tijela sigurnosno obavještajnih sustava Republike Hrvatske, u tom popisu nalaze se također i osobe koje svi prethodno nabrojani u tu svrhu ovlaste pisanim putem i to opet isključivo u okviru njihova djelokruga.
- Klasifikacijom podatka kroz stupnjeve tajnosti koje nose naziv -povjerljivo- i -ograničeno- izuzev osoba koje imaju ovlaštenje klasificiranja stupnjeva tajnosti -vrlo tajno- i -tajno- mogu provoditi i čelnici ostalih državnih tijela. Navedeni pojedinci vrše klasifikaciju podataka i za znanstvene ustanove, zavode i druge pravne osobe ukoliko se radi na projektima, novim pronalascima, tehnologijama ili drugim poslovima od sigurnosnog interesa za Republiku Hrvatsku.

Na posljetku, treba istaknuti kako je klasificirani podatak onaj podatak koji je tako označenog Republika Hrvatska predala drugoj državi, međunarodnoj organizaciji ili instituciji s kojom surađuje. U tom se slučaju govori o međunarodnim klasifikacijskim podacima.

Također, klasificiranim podacima se ne mogu označiti oni podaci koji bi prikrili kazneno djelo, prekoračenje ili zloupotrebu ovlasti te drugi oblik nezakonitog postupanja u državnom tijelu, to se određuje člankom 3. Zakona o tajnosti podataka.

Kroz uspostavu i razvoj međudržavnih odnosa, Republika Hrvatska može sklopiti međunarodni ugovor o uzajamnoj zaštiti klasifikacijskih podataka koji uz ustanovljenje ekvivalentne mjere zaštite tajnosti veže za sebe i odredbe o zaštiti prava vlasništva nad podatkom. Laički rečeno, Republika Hrvatska nije u mogućnosti nekoj trećoj strani dati međunarodno klasificiran podatak niti ga može sama deklasificirati kao ni mijenjati njegov stupanj tajnosti bez da posjeduje pisanu suglasnost vlasnika određenog podatka. Ako do slične situacije i dođe, država je dužna treću stranu uputiti na vlasnika klasificiranog podatka odnosno uputiti ga onoj strani entiteta čijim je radom taj podatak i nastao a onda je bio ustupljen Republici Hrvatskoj.

Kao kratak sažetak dosada iznesenog valja reći kako je podatak klasificiran samo od strane čelnika državnog tijela koje je nadležno za određeno područje dok je isto povezano sa

zaštićenim vrijednostima Republike Hrvatske, također samo u okviru svog djelokruga. Onaj najviši stupanj tajnosti podatka koji se klasificira mogu dati samo najviši državni dužnosnici, dok dva najniža stupnja tajnosti i čelnici ostalih državnih tijela ali i u tom slučaju samo u upravnom području koje je povezano sa zaštićenim vrijednostima države definiranim zakonom. Sve ovlasti klasificiranih podataka mogu se prenijeti na neke druge osobe dok je uvjet za to pisani put samo u okviru njihova djelokruga.

Za neovlašteno otkrivanje klasificiranog podatka kaznenim zakonodavstvom Republike Hrvatske su propisane i odgovarajuće kaznene mjere i to Kaznenim zakonom („Narodne novine“, broj: 125/11 i 144/12, članak 347. – „odavanje tajnih (klasificiranih) podataka“ i članak 348. – „špijunaža“).

Stupanj tajnosti pojedinom podatku dodjeljuje vlasnik podatka to jest nacionalno državno ili nadležno tijelo neke druge države ovisno o situaciji, međunarodna organizacija ili institucija u kojem je određen podatak i nastao. Stupnjevi tajnosti mogu biti kako slijedi: vrlo tajni, tajni, povjerljivi ili ograničeni podaci. Ekvivalenti stupnjeva tajnosti u engleskom jeziku su: Top Secret, Secret, Confidential te Restricted. U nastavku se iznosi i tablični pregled ekvivalenata stupnjeva tajnosti.

Tablica 3. Stupnjevi tajnosti podataka

Nacionalni	NATO	EU
Vrlo tajno	COSMIC TOP SECRET	TOP SECRET / TRES SECRET
Tajno	SECRET	SECRET
Povjerljivo	CONFIDENTIAL	CONFIDENTIAL / CONFIDENTIEL
Ograničeno	RESTRICTED	RESTRICTED / RESTREINT

Izvor: Bingula, L. (2017). Zaštita tajnosti podataka u postupcima ostvarivanja prava na pristup informacijama (Doctoral dissertation, University of Zagreb. Faculty of Law. Administrative Law.).

Zakonom je pored svega navedenog propisan u pojam državne tajne. Državnom se tajnom smatraju podaci koji su zakonom, drugim propisom ili općim aktom nadležnog tijela određeni državnom tajnom a čijim bi otkrivanjem Republika Hrvatska imala štetne posljedice za nacionalnu sigurnost ili nacionalni interes. Podaci koji se smatraju državnom tajnom propisani su u članku 7., a neki od tih podataka su vojničke, političke, gospodarske i druge procjene koje imaju osobitu važnost za obranu, nacionalnu sigurnost ili nacionalne interese

Republike Hrvatske. Takvi interesi su primjerice planovi za obranu, mobilizacijski planovi te ratni ustroj Republike Hrvatske. Planovi obrane trgovačkih društava od posebne su važnosti za obranu Republike Hrvatske. Tu se još nalaze i vrste, količine i razmještaj robnih zaliha koji su nužni za Republiku Hrvatsku u slučaju rata; objekti od posebnog značaja za nacionalnu sigurnost i obranu Republike Hrvatske. Pod isto spadaju i otkrića i pronalasci koji imaju veliko vojno i znanstveno te gospodarsko značenje kao i drugi podaci koji predstavljaju državnu tajnu a koji štite interese Republike Hrvatske.

5. PRIKUPLJANJE, PROCJENA, POHRANA, OBRADA I KORIŠTENJE PODATAKA I INFORMACIJA

Počevši od primitivnih ljudskih zajednica pa i prije pa sve do danas, podatci i informacije ključni su za opstanak čovjeka i bili su glavni okidač za razvoj govora, pisma i općenito tehnologije. Danas postoje brojna empirijska istraživanja na temu razvoja govora kod čovjeka međutim, trenutni je konsenzus da su ljudi razvili govor prije 50 000 do 1 000 000 godina.³⁰ Međutim, prijenos podataka i informacija između primitivnih ljudi počeo je daleko prije razvoja govora³¹ negdje prije razvoja kamenih alata prije oko 4 000 000 godina.³² Naime, prije razvoja samog govora ljudi su komunicirali znakovnim jezikom i poluneartikuliranim zvukovima.

Podatci i informacije su glavni nukleus i pokretač digitalnog doba. Trenutno se procjenjuje da u svijetu postoje od 1 000 000 do 2 000 000 tvrtki³³ koji se bave isključivo podacima i informacijama što predstavlja veliki dio ljudske djelatnosti.

Prikupljanje, procjena, pohrana, obrada i korištenje podataka i informacija trenutno je glavna i goruća tema svih poslovnih portala i medija s obzirom na to koliki dio sveukupne ljudske djelatnosti zauzima rad sa prikupljanjem, procjenom, pohranom, obradom i korištenjem podataka i informacija.

To je ključna važnost informacije, omogućuje poduzeću donošenje informiranih odluka prezentiranjem podataka na način koji menadžment može interpretirati. U tom bi

³⁰ Tallerman, Maggie; Gibson, Kathleen Rita. (2012). The Oxford handbook of language evolution. Oxford ; New York: Oxford University Press.

³¹ Zahavi, A. (May 1993). "The fallacy of conventional signalling". *Philos Trans R Soc Lond B Biol Sci.* 340 (1292): 227–230.

³² Müller, F. M. 1996 [1861]. The theoretical stage, and the origin of language. Lecture 9 from Lectures on the Science of Language. Reprinted in R. Harris (ed.), *The Origin of Language*. Bristol: Thoemmes Press, pp. 7–41.

³³ Forbes, <https://www.forbes.com/global2000/#3481c7ad335d>

kontekstu korisničke informacije bile korisne u pružanju mjernih podataka koji se odnose na angažman klijenta i kupca kako bi se odredili bolji načini za angažiranje ili rad s klijentima.³⁴

5.1. PRIKUPLJANJE PODATAKA I INFORMACIJA

Postoji više načina kako prikupiti podatke i informacije ovisno o kontekstu u kojem se podaci i informacije prikupljaju te za koju potrebu se prikupljaju. Načini prikupljanja informacija za istraživanje tržišta nalaze se u tablici 4.

Tablica 4. Načini prikupljanja podataka (istraživanje tržišta)

Način prikupljanja podataka i informacija	Objašnjenje
Izvori podataka i informacija u pisanim izvorima	Označava prikupljanje podataka i informacija u knjigama, izviješćima, novinama, stručnim i drugim radovima te online publikacijama
Provođenje anketa	Označava prikupljanje podatka i informacija putem online ili offline anketa
Intervju	Označava prikupljanje podataka i informacija putem intervju
Opažanje	Označava prikupljanje podataka i informacija putem nadzora u kontroliranom ili nekontroliranom okružju
Dokumenti i zapisi	Označava prikupljanje podataka i informacija pregledom zapisa kao što su

³⁴ Dcode group, The Importance of Data and Information in Business, <https://www.dcodegroup.com/blog/the-importance-of-data-and-information-in-business>

	pozivi telefona, emailovi, baze podataka...
Eksperimenti	Označava prikupljanje podataka i informacija između dvije ili više zavisnih i nezavisnih varijabli

Izvori: MC Harrell, MA Bradley, Data collection methods, 2009.,

H McDonald, S Adam - Marketing intelligence & planning, 2003

Općenitija podjela na načine prikupljanja podataka i informacija sadrži, prikupljanje podataka i informacija putem anketa, intervjua, putem opažanja, putem analize, eksperimentalno i statistički.³⁵

U tablici broj 5 nalazi se najgeneralnija podjela na načine prikupljanja podataka i informacija.

Tablica 5. Generalna podjela na načine prikupljanja informacija

S obzirom na subjekta prikupljanja	1.) Osobno 2.) Strojno
S obzirom na način nastanka podatka i informacije	1.) Podatci i informacije generirane prirodnim tokovima 2.) Podatci i informacije nastale čovjekovim utjecajem
S obzirom na vrstu podatka i informacije	1.) Podatci i informacije dostupne i koje su u mogućnosti apsorbirati ljudskim čulima 2.) Podatci i informacije „nečitke“

³⁵ Syed Muhammad Sajjad Kabir, Methods Of Data Collection: Basic Guidelines for Research: An Introductory Approach for All Disciplines, Edition: First, Chapter: 9, Publisher: Book Zone Publication, Chittagong-4203, Bangladesh, pp.201-275

	čovjeku
S obzirom na način prikupljanja	1.) Posredno 2.) Neposredno

Izvor: autor

Strojno prikupljanje podataka i informacija podrazumijeva prikupljanje putem računala i drugih uređaja načinjenih od strane čovjeka kao što su npr. seizmološki uređaji, meteorološke postaje i slično.

Podjela s obzirom na način nastanka podatka i informacije podrazumijeva prikupljanje podataka i informacija koje su nastale čovjekovim utjecajem ili su nastale neovisno od njega.

Podjela s obzirom na vrstu podatka i informacije podrazumijeva načine prikupljanje podataka i informacija na one koje su se u mogućnosti apsorbirati ljudskim čulima (zvuk, slika, tekst, okus, i sl.) te na one podatke i informacije „nečitke“ čovjeku (elektronički impulsi unutar računala, gama zračenje, infracrveno zračenje i sl.)

Podjela s obzirom na način prikupljanja podatka i informacije podrazumijeva načine prikupljanje podataka i informacija posredno, odnosno subjekt koji prikuplja podatke i informacije nije angažiran u prikupljanju, odnosno neposredno kada je subjekt koji prikuplja podatke i informacije neposredno angažiran u prikupljanju.

5.1.1. Prikupljanje podataka i informacija od građana

Policija se u svom radu uvelike oslanja na prikupljanje podataka i informacija od građana, počevši od najobičnije intervencije gdje policija dobiva dojavu gdje je što učinjeno kako bi mogla izaći na mjesto događaja, pa do kompliciranijih oblika načina prikupljanja podataka i informacija.

Zakonom o policijskim poslovima i ovlastima regulirano je prikupljanje obavijesti od građana gdje se navodi da će policija prikupiti obavijesti (podatke i informacije) od građana kad postoje osnove sumnje da je počinjeno kazneno djelo za koje se progoni po službenoj

dužnosti ili prekršaj te da policijski službenik može prikupljati obavijesti od osobe za koju je vjerojatno da ima saznanja o okolnostima u svezi s tim kaznenim djelom ili prekršajem.³⁶

Također, u istom Zakonu, sve policijske ovlasti se temelje u manjoj ili većoj mjeri na prikupljanju podataka i informacija od građana kao što su: prikupljanje, procjena, pohrana, obrada i korištenje podataka, provjera i utvrđivanje identiteta osoba i predmeta, prikupljanje obavijesti od građana, pozivanje, dovođenje i privođenje, traganje za osobama i predmetima, privremeno ograničenje slobode kretanja, davanje upozorenja i naredbi građanima, uporaba tuđeg prijevoznog sredstva i telekomunikacijskog uređaja, privremeno oduzimanje, čuvanje i prodaja predmeta, zaprimanje prijava, podnošenje kaznenih prijava i izvješća, osiguranje mjesta događaja, provjera uspostavljanja telekomunikacijskog kontakta, poligrafsko ispitivanje, pregled dokumentacije, ulazak i pregled objekata i prostora, ulazak u tuđi dom, pregled osoba, predmeta i prometnih sredstava, javno raspisivanje nagrade, snimanje na javnim mjestima, prikrivene policijske radnje, uporaba sredstava prisile, zaštita žrtava kaznenih djela i drugih osoba te provjera zastave, progon, zaustavljanje, uzapćenje i sprovođenje plovnog objekta.³⁷

Nadalje, u Zakonu o kaznenom postupku definirano je da državno odvjetništvo, istražitelj i policija neovisno i nepristrano razjašnjavaju sumnju o kaznenom djelu za koje se kazneni progon provodi po službenoj dužnosti te će prikupljati podatke o okrivljeniku, kao i da policija, državno odvjetništvo i sud prikupljaju, pohranjuju i obrađuju osobne podatke građana koji su važni za svrhe kaznenog postupka, vodeći računa o tome da je to primjereno naravi potrebe za takvim podacima u konkretnom slučaju.³⁸

Što se tiče prikupljanja osobnih podataka, oni se mogu prikupljati u svrhu s kojom je građanin upoznat, koja je izričita, posebna i zakonita te se dalje ne smije obrađivati na način koji nije u skladu s tim svrhama. Svaki skup osobnih podataka, kao što je, na primjer,

³⁶ Zakon o policijskim poslovima i ovlastima, NN 76/09, 92/14, 70/19

³⁷ Zakon o policijskim poslovima i ovlastima, NN 76/09, 92/14, 70/19

³⁸ Zakon o kaznenom postupku, NN 152/08, 76/09, 80/11, 121/11, 91/12, 143/12, 56/13, 145/13, 152/14, 70/17, 126/19, 126/19

kadrovska evidencija u pojedinom društvu, predstavlja sustav pohrane, a voditelj obrade (društvo, banka, škola i slično) odgovara za zakonitu obradu tih osobnih podataka.³⁹⁴⁰

Policija⁴¹ i sigurnosno obavještajna agencija⁴² u svom kriminalističko obavještajnom sustavu kada se radi o težim oblicima kriminalnih aktivnosti ili narušavanja ustavnog poretka RH ima ovlasti provođenja mjera tajnog prikupljanja koji su način prikupljanja podataka kojim se na zakonom propisan način privremeno ograničavaju neka ustavna i ljudska prava i temeljne slobode građana RH koje uključuju tajni nadzor sadržaja komunikacija, tajni nadzor podataka o telekomunikacijskom prometu, tajni nadzor lokacije korisnika, tajni nadzor međunarodnih telekomunikacijskih veza, tajni nadzor nad poštanskim i drugim pošiljkama, tajni nadzor i tehničko snimanje unutrašnjosti objekata, zatvorenih prostora i predmeta, tajno praćenje i motrenje uz svjetlosno snimanje osoba u otvorenom prostoru i na javnim mjestima, tajno praćenje i motrenje uz zvučno snimanje sadržaja komunikacija osoba u otvorenom prostoru i na javnim mjestima, tajni otkup dokumenata i predmeta.⁴³

5.2. PROCJENA PODATAKA I INFORMACIJA

Procjena podataka i informacija odnosi se na rezimiranje podataka i informacija te traženju uzoraka u podacima i informacijama. Ovisno radi li se o kvantitativnim podacima i informacijama ili kvalitativnim podacima i informacijama provode se razne analize a sve u cilju rezimiranja podataka i informacija te traženja uzoraka.

³⁹ UREDBA (EU) 2016/679 EUROPSKOG PARLAMENTA I VIJEĆA od 27. travnja 2016. o zaštiti pojedinaca u vezi s obradom osobnih podataka i o slobodnom kretanju takvih podataka te o stavljanju izvan snage Direktive 95/46/EZ (Opća uredba o zaštiti podataka)

⁴⁰ Zakon o provedbi Opće uredbe o zaštiti podataka, NN 44/2018

⁴¹ PRAVILNIK O NAČINU PROVOĐENJA POSEBNIH DOKAZNIH RADNJI, 102/19

⁴² Zakon o sigurnosno-obavještajnom sustavu Republike Hrvatske, NN 79/06, 105/06

⁴³ Zakon o kaznenom postupku, NN 152/08, 76/09, 80/11, 121/11, 91/12, 143/12, 56/13, 145/13, 152/14, 70/17, 126/19, 126/19, posebne dokazne radnje čl. 332

Ukoliko se radi o kvantitativnim podacima i informacijama provodi se brojčana analiza podataka i informacija. Brojčana analiza podataka i informacija nalazi se u tablica broj 6.

Tabela 6. Brojčana analiza podataka i informacija

Vrsta analize	Objašnjenje
Korelacija	Statističko mjerenje čiji je rezultat od -1 do +1 koje nam govori koliko su dvije varijable međusobno povezane. Odnosno ako jedna varijabla raste, u kojoj mjeri će druga varijabla rasti ili padati i obratno.
Unakrsna tabulacija	Upotreba tablica s dvije ili više dimenzija da bi se pokazao odnos između nominalnih (kategoričkih) varijabli. U jednostavnoj unakrsnoj tabeli jedna varijabla zauzima vodoravnu os, a druga vertikalnu. Frekvencije svake se presijecaju i prikazuju kao postotci cjeline, ilustrirajući odnose u podacima.
Rudaranje podataka	Računalno vođene automatizirane tehnike koje prolaze kroz velike količine teksta ili podataka radi pronalaženja novih obrazaca i informacija.
Tehnika „prvog pogleda“	Istraživačke tehnika „prvog pogled“ na skup podataka u cilju sažimanja njegovih glavnih karakteristika, često pomoću vizualnih metoda.
Tablice frekvencija	Vizualni način sažimanja nominalnih i rednih podataka prikazujući u tablici po

	broju opažanja.
Mjerenje zajedničke tendencije	Mjera koja pokušava opisati čitav niz podataka s jednom vrijednošću koja predstavlja sredinu ili središte njegove distribucije. Mean, median i mode. Svaka je mjera korisna za različite uvjete.
Mjerenje disperzije	Mjere koja daje podatke o tome koliko varijacija u podacima postoji, uključujući raspon, inter kvartilni raspon i standardno odstupanje.
Multivarijantni opis	Pružanje jednostavnih sažetaka (velikih količina) informacija (ili podataka) s dvije ili više povezanih varijabli. Uključuje višestruka regresiju, faktorsku analizu, analiza skupa i modeliranje strukturalnih jednadžbi.
Neparameterska statistika	Metoda za izvođenje zaključaka o populaciji iz podataka uzorka koji su fleksibilni i ne slijede normalnu distribuciju uključujući rangiranje: hi-kvadrat test, binomni test i Spearmanov koeficijent korelacije ranga.
Parameterska statistika	Metoda za zaključivanje zaključaka o populaciji iz podataka uzorka koji slijede određene parametre: podaci će biti normalni, brojevi se mogu zbrajati, oduzimati, množiti i dijeliti; varijacije su jednake kada se uspoređuju dvije ili više skupina; a uzorak

	treba biti velik i nasumično odabran.
Statistički sažetak	Pružanje brzog sažetka podataka što je posebno korisno za usporedbu jednog projekta s drugim.
Analiza vremenskih serija	Promatranje dobro definiranih podataka dobivenih ponovljenim mjerenjima tijekom vremena.

Izvori: H Voogd, Multicriteria Evaluation with Mixed Qualitative and Quantitative Data, First Published June 1, 1982 Research Article

Melissa J. Goertzen, Introduction to Quantitative Research and Data, Chapter 3 of Library Technology Reports (vol. 53, no. 4)

Joe Zhu, Quantitative Models for Performance Evaluation and Benchmarking, data envelopment analysis with spreadsheets

Ukoliko se radi o kvalitativnim podacima i informacijama provodi se tekstualna ili slikovna analiza podataka i informacija. Tekstualna i slikovna analiza podataka i informacija nalazi se u tablica broj 7.

Tablica 7. Tekstualna i slikovna analiza podataka i informacija

Vrsta analize	Objašnjenje
Analiza sadržaja	Smanjenje velike količine nestrukturiranog tekstualnog sadržaja u obradive podatke relevantne za (evaluacijska) istraživačka pitanja.
Tematsko kodiranje	Snimanje ili identifikacija odlomaka teksta ili slika koji su povezani zajedničkom temom ili idejom koja omogućava indeksaciju teksta u kategorije.

Okvirne matrice	Metoda za sažetak i analizu kvalitativnih podataka u matriksnoj tablici dva po dva. Omogućuje sortiranje podataka za svaki slučaj i po temama.
Vremenski rokovi i vremenski poredane matrice	Analiza omogućava vizualizaciju ključnih događaja, nizova i rezultata.

Izvori: P Mihas - Oxford Research Encyclopedia of Education, 2019, Qualitative data analysis

J Ritchie, L Spencer - Analyzing qualitative data, 2002, Qualitative data analysis for applied policy research

L Sgier - An Initiat. Gebert Ruf Stift, 2012, Qualitative data analysis

5.3. POHRANA PODATAKA I INFORMACIJA

Manipulacija podataka i informacija zahtijeva način pohrane podataka i informacija. Najstariji način pohrane podataka i informacija je bio usmenom predajom ili učenjem novih generacija te uskladištavanje podataka i informacija u njihovom umu poradi prijenosa na nove generacije. Najstariji slikovni odnosno kvalitativni način pohrane podataka i informacija otkriven je u Indoneziji i pretpostavlja se da je star oko 44 000 godina.⁴⁴ Međutim najstariji čovjeku poznati zapis nije ljudska tvorevina, već se radi o DNA zapisu u svim živim bićima.⁴⁵

U „novijoj“ povijesti od modernijih načina pohrane podataka i informacija izdvaja se otkriće pisma te pronalazak pisanih tragova u Sumeru 3200 godine pr.n.e.⁴⁶

⁴⁴ M. Aubert et al., "Pleistocene cave art from Sulawesi, Indonesia", Nature volume 514, pages 223–227 (09 October 2014)

⁴⁵ Saenger W (1984). Principles of Nucleic Acid Structure. New York: Springer-Verlag.

⁴⁶ Peter T. Daniels, "The First Civilizations", in The World's Writing Systems, ed. Bright and Daniels, p.24

U moderno doba otkriće fonografa, magnetoskopske vrpce a zatim CD-a, tvrdih diskova te prijenosne memorije omogućilo je eksponencijalni rast na polju informacija i informacijske tehnologije.

U tablica 8 nalazi se podjela autora na načine pohrane podataka sa obzirom na medij.

Tablica 8. Način pohrane podataka s obzirom na medij

Virtualna pohrana podataka	Diskete, tvrdi diskovi, magnetske vrpce, CD, DVD, Blu-ray diskovi, prijenosna memorija te podatci u oblaku
Fizička pohrana podataka	Papir, platno, zidovi i drugi objekti pogodni za spremanje informacija isključujući virtualnu pohranu podataka
Ostale pohrane podataka	DNA, RNA

Izvor: autor

Računala i tehnike obrade podataka omogućili su brzo i selektivno pronalaženje velikih količina informacija u vladine, komercijalne i akademske svrhe. Postoji nekoliko osnovnih vrsta sustava za pohranu i preuzimanje informacija. Sustavi za pretraživanje dokumenata pohranjuju čitave dokumente koji se obično pronalaze po naslovu ili ključnim riječima povezanim s dokumentom. U nekim sustavima tekst dokumenata se pohranjuje kao podaci. U drugima se digitalizirana slika dokumenta pohranjuje, obično na optički disk. Sustavi baze podataka pohranjuju informacije kao niz diskretnih zapisa koji su zauzvrat podijeljeni u diskretna polja (npr. Ime, adresu i telefonski broj); zapisi se mogu pretraživati i dohvaćati na temelju sadržaja polja (npr., svi ljudi koji imaju određeni pozivni broj telefona). Podaci se pohranjuju u računalo, bilo u glavnoj ili pomoćnoj pohrani, za kasniji pristup.⁴⁷

⁴⁷ A. Ishikawa, *Future Computer and Information Systems* (1986).

5.4. OBRADA PODATAKA I INFORMACIJA

U suštini obrada podataka je manipuliranje podacima u cilju dobivanja korisne informacije.⁴⁸ Procesi obrada podataka i informacija nalaze se u tablici 9.

Tablica 9. Procesi obrade podataka

Provjera podataka	Osigurava da su podatci točni i relevantni
Sortiranje podatka	Sortiranje podataka po nekom redu, abecednom, numeričkom, po vrijednostima itd..
Sažimanje	Sažimanje podataka odnosno eliminacija nepotrebnih podataka
Agregiranje	Kombiniranje više podataka
Analiza	Organizacija i interpretacija podataka
Klasifikacija	Podjela podataka u različite kategorije
Izvješće	Popis detalja ili sažetih podataka te dobivenih informacija

⁴⁸ French, Carl (1996). Data Processing and Information Technology (10th ed.)

S obzirom na načine provođenja obrade podataka postoje tri vrste obrade koji se nalaze objašnjeni u tablica 10.

Tabela 10. Načini obrade podataka

Ručna obrada podataka	U ovoj se metodi podaci obrađuju ručno bez upotrebe stroja, alata ili elektroničkog uređaja. Podaci se obrađuju ručno, a svi izračuni i logičke operacije obavljaju se ručno na podacima.
Strojna obrada podataka	Obrada podataka vrši se pomoću mehaničkog uređaja ili vrlo jednostavnih elektroničkih uređaja poput kalkulatora i pisaćih strojeva.
Elektronička obrada podataka	To je suvremena tehnika obrade podataka. Elektronička obrada podataka je najbrža i najbolja dostupna metoda s najvećom pouzdanošću i preciznošću. Koristi se računalo i softver.

Izvor: autor

5.5. KORIŠTENJE PODATAKA I INFORMACIJA

Generalna definicija korištenja podataka i informacija je da su korištenje podataka i informacija radnje koje omogućuju korištenje dostupnih informacija za povećanje znanja, donošenje odluka i stvaranje novih znanja.⁴⁹

Ljudi koriste informacije da bi tražili smisao u raznim situacijama. Ponekad informacije upotrebljavaju instrumentalno kako bi učinili nešto opipljivo npr. za stjecanje vještine ili postizanje cilja. Drugi informacije koriste kognitivno npr. za generiranje ideja. U drugim se slučajevima informacije upotrebljavaju na afektivan način npr. kada pojedinac koristi informacije kako bi se osjećao podržanim ili u cilju uživanja.⁵⁰

Kako se informacija se koristi za odlučivanje, što znači da je upotrebljivost, korisnost ili upotreba informacije važno mjerilo njene vrijednosti.⁵¹

Vrijednost i učinkovitost informacije uglavnom je ušteda vremena i truda, a posredno i novca. Svrsishodno korištenja pravovremenih, učinkovitih i točnih informacija u svakom pogledu ljudskog djelovanja može značiti bitnu razliku.

Konkretno u djelovanju policije razlika između točne i pravovremene informacije te zakašnjele ili netočne informacije o ugroženosti žrtve, doslovno može značiti razliku između života i smrti.

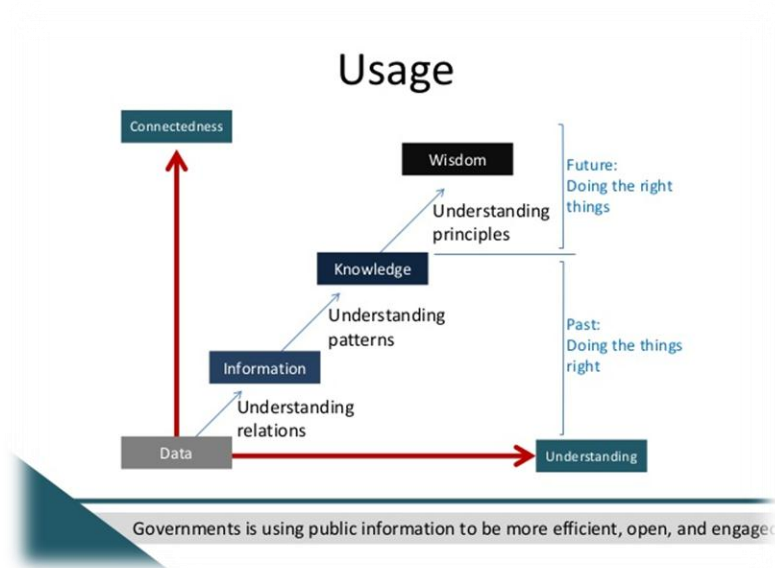
Shematski prikaz uporabe podataka i informacija nalazi se na slici 8.

⁴⁹ Javier Tarango, Informational Literacy as Key Element in Social and Digital Inclusion Policies in Mexico,

⁵⁰ A Dillon, Designing usable electronic text: Ergonomic aspects of human information usage, CRC press, 1994 god.

⁵¹ Joep Top, Information value in a decision making context, A case study and definition of a measurement model, Radboud University Nijmegen

Slika 8. Shematski prikaz uporabe podataka i informacija

Izvor: Carnegie Mellon University in Rwanda on Strategic use of digital information, <https://www.slideshare.net/ranjanrajiv/rwanda-cmu2014>

S obzirom da prema nekim istraživanjima koja je provela Market intelligence company, trenutno u svijetu postoji oko 18 zettabajta digitalnih informacija⁵² te se predviđa da će do 2025 godine u svijetu postojati 175 zettabajta digitalnih informacija. Radi usporedbe, kada bi na DVD-e spremili 175 zettabajta informacija red naslaganih DVD-a bio bi dovoljno dugačak da zaokruži Zemlju 222 puta. Ako biste pokušali preuzeti 175 zettabajta prosječnom trenutnom brzinom internetske veze, za preuzimanje bi vam trebalo 1,8 milijardi godina.

S obzirom na veliku količinu postojećih podataka i informacija, što podrazumijeva i veliku količinu dezinformacija, netočnih informacija te nebitnih informacija, upotreba podataka i informacija predstavlja sve veći rizik iz više razloga. Jedan od njih je da je u moru informacija jako teško pronaći potrebnu informaciju, a još teže je provjeriti dali je ona točna ili samo prenesena iz netočnog navoda.

Odgovornim korištenjem podataka i informacija osiguravamo se od loših odluka i doprinosimo općenito sigurnijem informacijskom okružju.

⁵² David Reinsel – John Gantz – John Rydning, The Digitization of the World, An IDC White Paper – #US44413318

6. PRIKUPLJANJE, PROCJENA, POHRANA, OBRADA I KORIŠTENJE PODATAKA OD STRANE POLICIJSKIH SLUŽBENIKA

Prikupljanje, procjena, pohrana, obrada i korištenje podataka u policijskim službama predstavlja policijsku ovlast koja je zakonski propisana te se smatra sredstvom kojim se služe policijski službenici u svrhu ograničavanja ljudskih prava i slobode. Kako se ne bi dogodila situacija u kojoj se čini nepravda, odnosno kako ne bi došlo do narušavanja ljudske slobode i prava prilikom upotrebe osjetljivih podataka građana, policijski službenici moraju voditi računa o ovlastima koje imaju. Naravno, upravo to predstavlja usko grlo djelovanja policijskih službenika, budući da se tijekom izvršavanja svojih obaveza policijski službenici usmjeravaju na kvalitetno i uspješno obavljanje posla. Javlja se potreba za određivanjem zakonskih okvira koji bi dozvolili maksimalno prikupljanje podataka i informacija građana uz poštivanje ljudskih prava i sloboda.

Promatrajući postojeće zakonodavne okvire u području zaštite ljudskih prava i sloboda, koja se odnosi na građane i njihov privatni život, nerijetko se događa da neki poslovi policijskih službenika postaju puno teži za povesti. Bez obzira što se Ustavom Republike Hrvatske garantira ljudska sloboda i pravo, postoje i propisana ograničenja istih u specifičnim situacijama. Ustavom Republike Hrvatske (čl. 16) propisano je kako se slobode i prava mogu ograničiti samo zakonom da bi se zaštitila sloboda i prava drugih ljudi te pravni poredak, javni moral i zdravlje, te se svako ograničenje slobode ili prava mora biti razmjerno naravi potrebe za ograničavanjem u svakom pojedinom slučaju.

Policijski poslovi su veoma specifični, budući da se skoro svaka radnja policijskih službenika svodi na prikupljanje podataka građana, odnosno njihovu dostupnost te su veoma rijetku slučajevi u kojima se tijekom policijskih procesa ne potražuju određene informacije i podaci od građana. Može se reći da je policijski posao postupak u kojemu se prikupljaju potrebni podaci i spoznaje kako bi se mogli ostvariti zadani ciljevi i zadaci. Tako prikupljeni podaci u većini se slučajeva kasnije analiziraju i evidentiraju, u svrhu izvlačenja određenih spoznaja i smjernica na temelju kojih se onda može uspješno planirati neko buduće djelovanje. Kroz prikupljene i analizirane podatke, moguće je pratiti određeni trend i vidjeti pozitivne ili negativne utjecaje iz prakse. Takvi podaci mogu služiti i kao okvir za donošenje novih odluka ili za planiranje budućih akcija i aktivnosti.

6.1. PRIKUPLJANJE PODATAKA

Kao temeljni dio posla i policijskih ovlasti, ističe se upravo prikupljanje podataka a uz sebe veže ispunjavanje zakonskih uvjeta. Kako bi se ovlast primjenjivala mora se dokazati postojanje opravdane sumnje, iz tog je razloga u policijskim poslovima važno odrediti o kojoj se razini sumnje radi te na koji se način i na temelju čega primjenjuje ova policijska ovlast. U svim ovakvim i sličnim policijskim postupcima, temeljna je osnova sumnja, koja razgraničava kada je policijski službenik u pravu i kada mu je dužnost primijeniti ovlast. Suprotno navedenog jest situacija u kojoj nema osnove za sumnju te se javlja zabrana primjene policijske ovlasti.

Pravilnikom o načinu postupanja policijskih službenika, isti su dužni prikupljati podatke općenito, prigodno i usmjereno⁵³. Navedeni se podaci obično u praksi prikupljaju putem neposrednog opažanja, dakle u direktnom kontaktu s pojedincima, potencijalno iz prijava ili putem drugih državnih tijela. U takvim je postupanjima potrebna sposobnost policijskih službenika da iz velike količine podataka izdvoje one koji se mogu koristiti odmah i to na konkretnom slučaju, ili da su isti podobni za korištenje u nekim drugim, budućim, policijskim postupanjima. U svrhu pojednostavljivanja takvih postupaka, u Zakonu o policijskim poslovima i ovlastima nalazi se popis kategorija podataka koji se prikupljaju, dok su putem drugih propisa navedeni podaci koji se moraju prikupljati. Isto tako, navedeni su i određeni uvjeti koji se moraju poštovati prije i tijekom prikupljanja kao i daljnjeg postupanja sa podacima⁵⁴.

Kao suvremeni problem javljaju se određene kriminalne radnje koje se vežu za razvoj Internet platforme i razvoj brojnih javnih mreža komunikacije, gdje bi policijske službe također trebale reagirati. Budući da se u ovako specifičnim područjima poslovanja, teži prevenciji potencijalnih problema, u suvremenom je dobu neophodna prisutnost policijskih službenika i na javno dostupnim mrežama u svrhu prikupljanja korisnih spoznaja. Prigodno prikupljanje podataka odnosi se na prikupljanje podataka o počiniteljima kaznenih djela, prikrivačima, pomagačima, poticateljima te osobama za kojima se traga, kao i drugih podataka koji se odnose na počinjena kaznena djela, za koja se progoni po službenj dužnosti

⁵³ Narodne novine 76/09, 89/10 i 76/15 – pročišćeni tekst.

⁵⁴ Zakon o policijskim poslovima i ovlastima, URL: <https://www.zakon.hr/z/173/Zakon-o-policijskim-poslovima-i-ovlastima>

ili prekršaju. Usmjereno prikupljanje podataka odnosi se na prikupljanje podataka potrebnih za pokretanje i vođenje kaznenog postupka. Policijski službenik može uz prikrivanje svojstva policijskog službenika prikupljati obavijesti i na računalnom sustavu⁵⁵ .:

- Otvaranjem korisničkog računa
- Uz pisanu privolu korisnika postojećeg računa.

Obrazac pisane privole službene je forme i propisan je u Pravilniku o načinu postupanja policijskih službenika. O prikupljenim podacima policijski službenik podnosi operativno izvješće ili službenu zabilješku.

Policijski službenik može prikupljati podatke na sljedeće načine⁵⁶:

- Neposrednim opažanjem
- Od građana
- Od pravnih osoba i državnih tijela
- Kod informatora i davatelja obavijesti
- Iz sredstava javnog priopćavanja
- Iz javnog pogovora
- Iz anonimnih ili pseudonimnih prijava, fizičkih ili pravnih osoba te samoprijava
- Iz javnih izvora
- Iz otvorenih izvora podataka
- Korištenjem analogije
- Iz podataka zaprimljenih od Interpola, Europolu ili drugih međunarodnih organizacija ili policija drugih država
- Iz analitičkih obrada informacija sadržanih u policijskim zbirkama te sravnjivanjem tih informacija s osobnim podacima građana pohranjenim u bazama i drugim registrima
- Od pritvorenika ili zatvorenika
- Korištenjem tehničkih pomagala
- Korištenjem drugih propisanih metoda i sredstava
- Iz drugih izvora saznanja

⁵⁵ Pravilnik o načinu postupanja policijskih službenika, URL: <http://www.propisi.hr/print.php?id=2160>

⁵⁶ ibidem

6.2. PROCJENA PODATAKA

Kao jedan od sastavnih dijelova navedene ovlasti procjena podataka kod policijskih službenika temelji se na procjeni pouzdanog izvora i procjeni vjerodostojnosti podataka. Policija tako vodi zbirke podataka neophodne za provedbu Zakona, prije unošenja podataka u zbirku, policijski službenik dužan je procijeniti pouzdanost izvora i vjerodostojnosti podataka. Prethodno navedena procjena nalazi se i u Europolovom modelu procjene pouzdanosti izvora i vjerodostojnosti podataka te je propisana Zakonom o potvrđivanju sporazuma o operativnoj i strateškoj suradnji Republike Hrvatske i Europolovog policijskog ureda.

Prije samog unosa podataka u zbirke, neophodno je izvršiti procjenu. Za takve vrste unosa izrađeni su kodovi za procjenu pouzdanosti izvora podataka kao i za procjenu vjerodostojnosti podataka (Tablica 11. i 12.).

Tablica 11. Kodovi za procjenu pouzdanosti izvora podataka

KOD	ZNAČENJE	OPIS KODA
A	Pouzdan izvor	Ne postoji sumnja u pouzdanost, autentičnost i kompetentnost izvora ili je izvor u prošlosti bio pouzdan u svim slučajevima.
B	Najčešće pouzdan izvor	Izvor čije su se informacije, u prošlosti, pokazale točne u većini slučajeva.
C	Najčešće nepouzdan izvor	Izvor čije su se informacije, u prošlosti, pokazale netočne u većini slučajeva
X	Neodređeni izvor	Ne može se odrediti pouzdanost izvora ili postoji sumnja u pouzdanost, autentičnost i kompetentnost izvora.

Izvor: Brincka, Ž., & Raguž, S. (2010). Procjena kao stadij obavještajnog procesa. *Policija i sigurnost*, 19(1), 40-49.

Tablica 12. Kodovi za procjenu vjerodostojnosti podataka

KOD	ZNAČENJE	OPIS KODA
1	Istinita	Policijskom službeniku je sa sigurnošću poznato da je podatak odnosno informacija istinita. Osobno poznato policijskom službeniku.
2	Vjerojatno istinita	Podatak odnosno informacija je osobno poznat izvoru, ali nije poznat policijskom službeniku.
3	Moguće istinita	Podatak odnosno informacija nije poznata osobno izvoru, ali je potkrepljena sa već zaprimljenim podacima.
4	Neodređena	Podatak odnosno informacija nije poznata osobno izvoru te se ne može potkrijepiti sa već zaprimljenim podacima.

Izvor: Brincka, Ž., & Raguž, S. (2010). Procjena kao stadij obavještajnog procesa. *Policija i sigurnost*, 19(1), 40-49.

Korištenjem ovih kodova prilikom označavanja podataka određuje se stupanj provjerenosti, odnosno, stupanj pouzdanosti izvora vjerodostojnosti podataka. Isto tako, utvrđuje se i potvrđnost nekog podatka, njegova nepotvrđenost ili nesigurnost. Osim utvrđivanja pouzdanosti izvora i vjerodostojnosti podataka utvrđuje se obavezno i ovlaštenik koji rukuje određenim podacima te se određuje i kome takvi podaci smiju biti dostavljeni. Kao i u prethodna dva slučaja, rukovanje podacima isto se uređuje uz pomoć kodova.

Tablica 13. Kodovi za rukovanje podacima

KOD	OPIS KODA
H0	Ovu informaciju mogu dostaviti ili koristiti samo tijela koja se bave provedbom Zakona i samo u svrhu sprječavanja i borbe protiv organiziranog kriminala.
H1	Za korištenje ove informacije u svrhu dokazivanja u sudskim postupcima nužno je unaprijed konzultirati onoga koji je pribavio informaciju.
H2	Prije korištenja ili dlajnjeg prosljeđivanja ove informacije je potrebno konzultirati pružatelja ove informacije.
H3	Svrha prosljeđivanja informacije. Dodatna ograničenja.

Izvor: Brincka, Ž., & Raguž, S. (2010). Procjena kao stadij obavještajnog procesa. *Policija i sigurnost*, 19(1), 40-49.

Navedeni kodovi pojednostavljuju ophođenje prema podacima u tijeku njihove procjene. Olakšava se razvrstavanje podataka u određena područja i definiranje daljnjeg postupka s podacima. Svaka procjena podataka smatra se važnom u konkretnim slučajevima. Sukladno tome, procjena je važna i za analitičke obrade te korištenje tih podataka prilikom nekih drugih postupaka.

Procjena podataka pomaže policijskim službenicima prilikom odabiranja vrste podataka koji će se prikupljati, u kojim slučajevima i kada. Važna je i za određivanje od koga će se potraživati podaci te kakva je vrsta i kvaliteta prikupljenih podataka. Procjena podataka neizostavni je dio i obavještajnog procesa koji se može definirati kao niz operativnih aktivnosti koje vode do najboljeg mogućeg zaključka koji se može izvesti na temelju raspoloživih podataka⁵⁷.

6.3. POHRANA PODATAKA

Prije nego se izvrši bilo koji oblik pohranjivanja prikupljenih podataka, neophodno je provoditi određene postupke u svrhu određivanja vrste podataka te određivanja zbirke podataka u koju će se isti spremati. Isto kao i kod prikupljanja i procjene podataka, dužnost provjere podataka propisuje se u Zakonu o policijskim poslovima i ovlastima i povjerava se policijskim službenicima, to jest onom policijskom službeniku koji je za te podatke izvršio i procjenu i obradu, rezultat takvog pristupa je pravovaljani unos podataka u zbirku podataka te jednostavnije korištenje tih podataka kasnije u radu.

Pohranjivanje podataka izvršava se upravo iz razloga da bi se isti kasnije mogli učinkovito iskoristavati. U Zakonu tako stoji da se podaci pohranjuju u pisanom ili digitalnom obliku i pohranjuju se na način i u obliku koji osigurava njihovu trajnost i zaštitu od neovlaštenog pristupa. Kako bi se podaci mogli spremati, obrađivati i koristiti ustrojene su zbirke podataka kao i informacijski sustavi koji služe obradu podataka. Izuzev korištenja i

⁵⁷ Brincka, Raguž: Procjena kao stadij obavještajnog procesa, *Polic. Sigur.* (Zagreb), 1/10 str. 40-49

obrade podataka u zbirka, podaci se i štite od neovlaštenog korištenja, uništavanja ili oštećenja⁵⁸.

Prethodno navedena radnja također je propisana Zakonom gdje se iznosi kako osobni podaci koji se nalaze u zbirka moraju biti odgovarajuće zaštićeni od slučajne ili namjerne zloupotrebe, uništenja, gubitka, neovlaštenog pristupa ili dostupa. Kako je vidljivo, koriste se termini namjera ili slučajne zloupotrebe, oštećenja ili uništenja koji su usmjereni prema izvoru ugroze po podatke u zbirka. U ovom je koraku jako važno da su zbirke u kojima su podaci pohranjeni, zaštićeni od vanjskih ugroza na koje se promatra kao namjeru zloupotrebe podataka, za razliku od internih ugroza koje se promatraju kao namjera ali i slučajnost zloupotrebe. Za unutarnje vrste ugroza, neophodno je da uz davanje pojedinih ovlaštenja za rad i provođenje nadzora, omogućiti i nadzor odnosno sustav samozaštite zbirki podataka te je potrebno osigurati njihove sigurnosne kopije⁵⁹.

6.4. OBRADA PODATAKA

Pravilnikom o načinu postupanja policijskih službenika se propisuje i navodi kako se obrada podataka unosi u zbirke Ministarstva od strane policijskih službenika. Kako je i u prethodnim radnjama vidljivo, sve se radnje policijskih službenika, koje su službene, moraju odrađivati odgovorno i u skladu sa svim zakonima i propisima, pa tako unos i obrada podataka u zbirke podataka nije iznimka. Kada se podaci unose i obrađuju u zbirke Ministarstva od strane policijskih službenika, prvo se mora utvrditi imaju li osobe koje ih obrađuju i ovlaštenje za svaku pojedinačnu zbirku. Isto tako, radi kompleksnosti zbirki podataka, policijski službenik mora biti obučen za njihovo korištenje. Prilikom obrade podataka stavlja se naglasak na provjeravanje i analizu o prikupljenim podacima⁶⁰. Tome se pridaje važnost kako bi se kasnije najefikasnije moglo i pronaći određeni podatak koji je već unesen u službenu zbirku te kako bi ga se moglo dodatno provjeravati po potrebi ili ispravljati. Takvi se podaci mogu i brisati iz zbirki. Proces obrade podataka zapravo počinje i samim prikupljanjem jer je potrebno znati koji će se podaci trebati prikupiti, u koju svrhu te za što će se upotrebljavati (kako bi se znalo u koju će se zbirku svrstati).

⁵⁸ Zakon o policijskim poslovima i ovlastima, URL: <https://www.zakon.hr/z/173/Zakon-o-policijskim-poslovima-i-ovlastima>

⁵⁹ibidem

⁶⁰ Pravilnik o načinu postupanja policijskih službenika, URL: <http://www.propisi.hr/print.php?id=2160>

Tijekom cijelog procesa obrade određenih podataka važno je u svakom trenutku znati o kojem se podatku radi. To omogućuje procjena podataka koja predstavlja svrhu obrade u kojoj se zaključuje kakvi su se koraci već poduzeli te koji daljnji koraci su potrebni, u kojem točno dijelu obrađivanja podataka se nalaze i koje su mjere zaštite podataka poduzete.

Usko povezano, uz obradu podataka nerijetko se veže i analitička obrada koja je također propisana u Pravilniku o načinu postupanja policijskih službenika i definira se kao sinteza prikupljanja, pregledavanja i analiziranja podataka i saznanja koja daje uvid u njihov međusobni odnos, značaj i relevantnost s ciljem donošenja odluke. Obrada podataka trebala bi predstavljati jednu detaljnu analizu svih dostupnih i prikupljenih podataka smještenih u službenoj zbirci, kako bi bilo moguće donositi određene odluke i instrumente za planiranje budućih aktivnosti.

6.5. KORIŠTENJE PODATAKA

Kako je već obrazloženo na samom početku rada, korištenje podataka podrazumijeva upotrebu određenih podataka koji su već prošli određene postupke provjere i kao takvi se smatraju relevantnima za daljnje korištenje. Pravilnikom o načinu postupanja policijskih službenika je propisano kako se pod korištenjem podataka podrazumijeva uvid u podatke koji se vode u zbirkama. Svi ovi procesi prije, predstavljaju jednu putanju prema krajnjem cilju koji je uspješno korištenje tih prikupljenih, procijenjenih, pohranjenih i obrađenih podataka. Temeljna smjernica tijekom pohrane podataka bila je da se podaci spremaju u svrhu što lakšeg i jednostavnijeg korištenja u budućim radnjama. Kako bi se podaci, koji su skupljeni u zbirkama Ministarstva, uspješno mogli koristiti, potrebno je znati o kojoj kategoriji podataka se radi. Važno je odrediti i tajnost te pouzdanost podataka te mogućnost korištenja tih podataka u budućnosti ili daljnjim postupanjima⁶¹.

Kada se neki podatak koji je pohranjen u zbirci, uspješno iskoristi, smatra se kako su svi raniji postupci vezani za taj podatak bili pravilno i kvalitetno izvršeni što čini smislenu cjelinu postupka. Bez obzira na to što su svi podaci već prošli obradu i provjeru, ne isključuje

⁶¹ ibidem

se mogućnost dodatnih provjera i istraživanja podataka, a ukoliko na to ukažu neke nove spoznaje, podatke je moguće i nadopunjavati ili izmjenjivati.

U policijskom sustavu, policijski službenici su osobe koje prikupljaju, procjenjuju, pohranjuju, obrađuju i koriste podatke međusobno. Iz tog je razloga važno da se razvija čim bolja međusobna komunikacija. Jedna povratna informacija ovisi o svakom pojedinačnom korisniku u sustavu i njegovoj volji da određene podatke i informacije pruži na raspolaganje, i da se na taj način cijelom sustavu omogući povratna informacija svakom pojedinačnom korisniku.

U ovom se dijelu ne smije izostaviti modernizacija tehnologija za razmjenu i korištenje podataka, što je omogućeno razvojem Internet platforme. Upravo je to omogućilo povećanu i jednostavniju razmjenu podataka u granicama države ali i izvan nje, posebice nakon ulaska u Europsku uniju, ali je upravo razvoj interneta utjecao na nove vrste kriminala koji se odvija upravo na toj platformi gdje su osobni i službeni podaci u velikoj opasnosti od zloupotrebe.

7. ZAKLJUČAK

Radi dubinskog razumijevanja istraživane materije, u radu su pojašnjeni temeljni pojmovi na koje se rad odnosi, a to su podatci i informacije, njihovo prikupljanje, obrada i korištenje te pravni osnov po kojem policija prikuplja podatke i informacije od građana.

Nakon ulaska Republike Hrvatske u Europsku uniju, zajedno sa pravnom stečevinom i svojim zakonodavnim okvirima Hrvatska predstavlja zemlju koja vodi brigu o zaštiti podataka i informacija svojih građana. Međutim, upravo radi brojnih Zakona i Pravilnika, prikupljanje, obrada, procjena, pohrana te korištenje informacija uvelike otežava posao policijskih službenika koji se moraju strogo držati propisanih koraka. Prostora za propuste je malo, ali se još uvijek treba uvesti nadzorno tijelo i stroži zakonski okviri kada se radi o suvremenim oblicima baza podataka kojima se pristupa uz pomoć Internet platforme.

Također, zaključuje se kako bez kvalitetne procjene, pouzdanosti izvora i vjerodostojnosti podataka, koje policijski službenici prikupljaju usmjereno i fokusirano kroz formu operativnih izvješća, nemoguće je sa sigurnošću uzeti u obzir prikupljeni podatak budući da se ne zna je li isti pouzdan i vjerodostojan ili nepouzdan i nevjerodostojan. Sukladno tome, teško je reći i je li podatak istinit ili neistinit. Radi prethodno navedenog, skoro je nemoguće temeljem tako prikupljenih podataka donijeti pravilan zaključak ili odluku. Neophodno je zato poduzeti sve raspoložive radnje kako bi se educirali svi policijski službenici, u svrhu provođenja kvalitetne procjene pouzdanosti izvora i vjerodostojnosti podataka.

U Varaždinu, 11.03.2020

Bruno Gašpar

LITERATURA

Pravni izvori:

1. Kazneni zakon, NN 125/11, 144/12, 56/15, 61/15, 101/17, 118/18, 126/19
2. Pravilnik o načinu provođenja posebnih dokaznih radnji, 102/19
3. Uredba (EU) 2016/679 Europskog parlamenta i Vijeća od 27. travnja 2016. o zaštiti pojedinaca u vezi s obradom osobnih podataka i o slobodnom kretanju takvih podataka te o stavljanju izvan snage Direktive 95/46/EZ, SL EU L119
4. UREDBA (EU) 2016/679 EUROPSKOG PARLAMENTA I VIJEĆA od 27. travnja 2016. o zaštiti pojedinaca u vezi s obradom osobnih podataka i o slobodnom kretanju takvih podataka te o stavljanju izvan snage Direktive 95/46/EZ (Opća uredba o zaštiti podataka)
5. Uredba o načinu pohranjivanja i posebnim mjerama tehničke zaštite posebnih kategorija osobnih podataka, NN br. 139/04
6. Uredba o načinu vođenja i obrascu evidencije o zbirkama osobnih podataka, NN br. 105/04.
7. Ustavna odredba o zaštiti osobnih podataka, NN br. 103/03, 118/06, 41/08, 130/11, 106/12.
8. Zakon o kaznenom postupku, NN 152/08, 76/09, 80/11, 121/11, 91/12, 143/12, 56/13, 145/13, 152/14, 70/17, 126/19, 126/19
9. Zakon o kaznenom postupku, NN 152/08, 76/09, 80/11, 121/11, 91/12, 143/12, 56/13, 145/13, 152/14, 70/17, 126/19, 126/19, posebne dokazne radnje čl. 332
10. Zakon o policijskim poslovima i ovlastima, NN 76/09, 92/14, 70/19
11. Zakon o pravu na pristup informacijama, NN 25/13, 85/15
12. Zakon o provedbi opće uredbe o zaštiti podataka, NN 42/18
13. Zakon o provedbi Opće uredbe o zaštiti podataka, NN 44/2018
14. Zakon o sigurnosno-obavještajnom sustavu Republike Hrvatske, NN 79/06, 105/06
15. Zakon o tajnosti podataka, NN 79/07, 86/12

16. Zakon o tajnosti podataka, NN 79/07, 86/12

Knjige:

17. A Dillon, Designing usable electronic text: Ergonomic aspects of human information usage, CRC press, 1994 god.
18. A. Ishikawa, Future Computer and Information Systems (1986).
19. Bohme, Frederick; Wyatt, J. Paul; Curry, James P. (1991). 100 Years of Data Processing, United States Bureau of the Census.
20. Bourque, Linda B.; Clark, Virginia A. (1992) Processing Data: The Survey Example
21. C. E. SHANNON, A Mathematical Theory of Communication
22. David Reinsel – John Gantz – John Rydning, The Digitization of the World, An IDC White Paper – #US44413318
23. Fleming, D., Better Positioning Deeper Conversations More Sales, self pulish ebook
24. French, Carl (1996). Data Processing and Information Technology (10th ed.)em and method
25. H McDonald, S Adam - Marketing intelligence & planning, 2003
26. Hrvatska enciklopedija, Leksikografski zavod Miroslav Krleža
27. Javier Tarango, Informational Literacy as Key Element in Social and Digital Inclusion Policies in Mexico,
28. Joep Top, Information value in a decision making context, A case study and definition of a measurement model, Radboud University Nijmegen
29. John Iselin WoodfillHenry Harlyn BakerBrian Von HerzenRobert Dale Alkire, Data processing systems
30. L Sgier - An Initiat. Gebert Ruf Stift, 2012, Qualitative data analysis
31. Luciano Floridi (2010). Information - A Very Short Introduction. Oxford University Press
32. M. Aubert et al., "Pleistocene cave art from Sulawesi, Indonesia", Nature volume 514, pages 223–227 (09 October 2014)
33. MC Harrell, MA Bradley, Data collection methods, 2009.,
34. Melissa J. Goertzen, Introduction to Quantitative Research and Data, Chapter 3 of Library Technology Reports (vol. 53, no. 4)
35. Müller, F. M. 1996 [1861]. The theoretical stage, and the origin of language. Lecture 9

from Lectures on the Science of Language. Reprinted in R. Harris (ed.), *The Origin of Language*. Bristol: Thoemmes Press, pp. 7–41.

36. P Mihas - Oxford Research Encyclopedia of Education, 2019, Qualitative data analysis
37. Peter T. Daniels, "The First Civilizations", in *The World's Writing Systems*, ed. Bright and Daniels, p.24
38. Piccoli, Gabriele; Pigni, Federico (July 2018). *Information systems for managers: with cases* (Edition 4.0 ed.). Prospect Press. p. 28
39. Russell Ackoff, *From Data to Wisdom*
40. Saenger W (1984). *Principles of Nucleic Acid Structure*. New York: Springer-Verlag.
41. Syed Muhammad Sajjad Kabir, *Methods Of Data Collection: Basic Guidelines for Research: An Introductory Approach for All Disciplines*, Edition: First, Chapter: 9, Publisher: Book Zone Publication, Chittagong-4203, Bangladesh, pp.201-275
42. Tallerman, Maggie; Gibson, Kathleen Rita. (2012). *The Oxford handbook of language evolution*. Oxford ; New York: Oxford University Press.
43. Zahavi, A. (May 1993). "The fallacy of conventional signalling". *Philos Trans R Soc Lond B Biol Sci*. 340 (1292): 227–230.

Stručni i znanstveni radovi:

44. Claude E. Shannon and Warren Weaver: *The Mathematical Theory of Communication*. The University of Illinois Press, Urbana, Illinois, 1949.
45. H Voogd, *Multicriteria Evaluation with Mixed Qualitative and Quantitative Data*, First Published June 1, 1982 Research Article
46. Joe Zhu, *Quantitative Models for Performance Evaluation and Benchmarking, data envelopment analysis with spreadsheets*
47. J Ritchie, L Spencer - *Analyzing qualitative data*, 2002, *Qualitative data analysis for applied policy research*
48. Štambuk, A.; Pervan, M.; Pilković, M. *Englesko-hrvatski i hrvatsko-engleski elektronički rječnik : s definicijama*. Split : Fakultet elektrotehnike, strojarstva i brodogradnje Sveučilišta u Splitu, 2000.
49. *Tehnički leksikon : A – Ž / glavni urednik Zvonimir Jakobović*. Zagreb : Leksikografski zavod Miroslav Krleža, 2007.

Internet publikacije:

50. Carnegie Mellon University in Rwanda on Strategic use of digital information, <https://www.slideshare.net/ranjanrajiv/rwanda-cmu2014>
51. Carnet, Fizička zaštita informacijskog sustava, online publikacija, <https://www.cis.hr/www.edicija/LinkedDocuments/NCERT-PUBDOC-2010-06-304.pdf>
52. Dcode group, The Importance of Data and Information in Business, <https://www.dcodegroup.com/blog/the-importance-of-data-and-information-in-business>
53. DF, <http://darrenfleming.com.au/2016/07/19/three-types-information/>
54. Forbes, <https://www.forbes.com/global2000/#3481c7ad335d>
55. Glasgow Caledonian University, Online publikacija, <https://www.gcu.ac.uk/library/smile/searching/whydoweneedinformation/whatisinformation/>
56. Hrvatska akademska mreža, Životni vijek podataka, CCERT-PUBDOC-2008-05-227
57. MUP RH, Statistički pokazatelji i rezultati rada za 2019. godinu, obrada autora, dostupno na: <https://mup.gov.hr/UserDocsImages/statistika/2018/Statisticki%20pregled%20temeljnih%20sigurnosnih%20pokazatelja%20i%20rezultata%20rada%20u%202018.%20godini.pdf> (preuzeto 17. siječnja 2020. godine)
58. My market resarch methods, <https://www.mymarketresearchmethods.com/data-types-in-statistics/>
59. Računarstvo i informatika sportska gimnazija, Razlika između podataka i informacija, informacijski sustavi, online publikacija, <https://informatikasg.files.wordpress.com/2013/11/3t-razlika-izmec491u-podataka-i-informacija-informacioni-sistemi2.docx>
60. Simplicable, types of information, <https://simplicable.com/new/information>
61. Wikipedija, Data type, https://en.wikipedia.org/wiki/Data_type
62. Wikipedija, https://en.wikipedia.org/wiki/Information_system

Izvori slikovnog materijala:

Slika 1. Vrste podataka u statistici

Izvor: My market research methods, <https://www.mymarketresearchmethods.com/data-types-in-statistics/>

Slika 2. Vrste podataka u informatici

Izvor: Wikipedija, Data type, https://en.wikipedia.org/wiki/Data_type

Slika 3. Dijagram nastanka informacije

Izvor: Autor

Slika 4. Vrste informacija u informacijskom sustavu

Izvor: https://en.wikipedia.org/wiki/Information_system

Slika 5. Podjela informacija prema Flemingu

Izvor: <http://darrenfleming.com.au/2016/07/19/three-types-information/>

Slika 6. Podjela informacija sa fiziološkog aspekta

Izvor: Autor

Slika 7. Kaznena djela protiv podataka i informacije

Izvor: MUP RH, Statistički pokazatelji i rezultati rada za 2019. godinu, obrada autora, dostupno na:

<https://mup.gov.hr/UserDocsImages/statistika/2018/Statisticki%20pregled%20temeljnih%20sigurnosnih%20pokazatelja%20i%20rezultata%20rada%20u%202018.%20godini.pdf>
(preuzeto 17. siječnja 2020. godine)

Slika 8. Shematski prikaz uporabe podataka i informacija

Izvor: Carnegie Mellon University in Rwanda on Strategic use of digital information, <https://www.slideshare.net/ranjanrajiv/rwanda-cmu2014>

Izvori tabličnog materijala:

Tablica 1. Razlike između podataka i informacije

Tablica 2. Informacije prema vrsti nastanka

Izvor: Simplicable, types of information, <https://simplicable.com/new/information>

Tablica 3. Stupnjevi tajnosti podataka

Izvori: Bingula, L. (2017). Zaštita tajnosti podataka u postupcima ostvarivanja prava na pristup informacijama (Doctoral dissertation, University of Zagreb. Faculty of Law. Administrative Law.).

Tablica 4. Načini prikupljanja podataka (istraživanje tržišta)

Izvori: MC Harrell, MA Bradley, Data collection methods, 2009., H McDonald, S Adam - Marketing intelligence & planning, 2003

Tablica 5. Generalna podjela na načine prikupljanja informacija

Izvor: autor

Tablica 6. Brojčana analiza podataka i informacija

Izvori: H Voogd, Multicriteria Evaluation with Mixed Qualitative and Quantitative Data, First Published June 1, 1982 Research Article

Melissa J. Goertzen, Introduction to Quantitative Research and Data, Chapter 3 of Library Technology Reports (vol. 53, no. 4)

Joe Zhu, Quantitative Models for Performance Evaluation and Benchmarking, data envelopment analysis with spreadsheets

Tablica 7. Tekstualna i slikovna analiza podataka i informacija

Izvori: P Mihas - Oxford Research Encyclopedia of Education, 2019, Qualitative data analysis

J Ritchie, L Spencer - Analyzing qualitative data, 2002, Qualitative data analysis for applied policy research

L Sgier - An Initiat. Gebert Ruf Stift, 2012, Qualitative data analysis

Tablica 8. Način pohrane podataka s obzirom na medij

Izvor: autor

Tablica 9. Procesi obrade podataka

Izvori: John Iselin WoodfillHenry Harlyn BakerBrian Von HerzenRobert Dale Alkire, Data processing systems

French, Carl (1996). Data Processing and Information Technology (10th ed.)em and method

Bohme, Frederick; Wyatt, J. Paul; Curry, James P. (1991). 100 Years of Data Processing, United States Bureau of the Census.

Bourque, Linda B.; Clark, Virginia A. (1992) Processing Data: The Survey Example

Tablica 10. Načini obrade podataka

Izvor: autor

Tablica 11. Kodovi za procjenu pouzdanosti izvora podataka

Tablica 12. Kodovi za procjenu vjerodostojnosti podataka

Tablica 13. Kodovi za rukovanje podacima

Izvor: Brincka, Ž., & Raguž, S. (2010). Procjena kao stadij obavještajnog procesa. *Policija i sigurnost*, 19(1), 40-49.

Prijava diplomskog rada

Definiranje teme diplomskog rada i povjerenstva

ODJEL Odjel za odnose s javnostima

STUDIJ diplomski sveučilišni studij Odnosi s javnostima

PRISTUPNIK Bruno Gašpar

MATIČNI BROJ 0741/336D

DATUM 24. 1. 2020.

KOLEGIJ Upravljanje informacijama

NASLOV RADA Prikupljanje, procjena, pohrana, obrada i korištenje podataka i informacija

NASLOV RADA NA ENGL. JEZIKU Collection, evaluation, storage, processing and usage of data and information

MENTOR dr.sc.Jadranka Lasic-Lazic

ZVANJE Redoviti profesor

ČLANOVI POVJERENSTVA

1. izv. prof. dr. sc. Ljerka Luić - predsjednica
2. doc. dr. sc. Nikša Sviličić - član
3. prof.dr.sc. Jadranka Lasic-Lazic - mentorica
4. doc. dr. sc. Ana Globočnik Žunac - zamjenska članica
5. _____

Zadatak diplomskog rada

BROJ 162/OJ/2020

OPIS

Informacija i podatci kao temelji informacijskog doba ključan su element u svim vrstima poslovanja, bilo da je to ekonomsko poslovanje, politika, sigurnost ili bilo koje drugo ljudsko poslovanje. Podatak i informacija utkani su u svaki segment ljudskog djelovanja te je prikupljanje, procjena, pohrana, obrada i korištenje podataka i informacija neizostavan dio ljudske interakcije počevši od primitivnih oblika društvenih tvorevina pa sve do danas. U digitalnom dobu podatak i informacija su nukleus na kojem se temelji cijela informatička revolucija.

U radu je potrebno objasniti važnost prikupljanja, procjena, pohrana, obrada i korištenje podataka i informacija te zaštita podataka i informacija, što predstavlja izazov, pogotovo u djelu poslovanja gdje neovlašten pristup podacima i informacijama može dovesti do izravne i neizravne materijalne i nematerijalne štete, kako i njihove pojmove.

ISTRAŽIVANJE: Primarni cilj istraživanja je istraživanje javnosti o svijesti o podacima i informacijama te njihov odnos prema je prikupljanju, procjeni, pohrani, obradi i korištenju podataka uključujući i osobne podatke od strane policije te privatnih tvrtki. Sekundarni cilj istraživanja je istraživanje javnog mijenja o povjerenju u kriminalističko obavještajni sustav Republike Hrvatske. Tercijarni cilj istraživanja je spremnost građana da zaštite svoje podatke i informacije odnosno da iste podijele sa policijom.

ZADATAK URUČEN

30.1.2020.

POTPIS MENTORA

J. Lasic-Lazic

KODIRANJE
SVEUČILIŠTE
SJEVER

IZJAVA O AUTORSTVU
I
SUGLASNOST ZA JAVNU OBJAVU

Završni/diplomski rad isključivo je autorsko djelo studenta koji je isti izradio te student odgovara za istinitost, izvornost i ispravnost teksta rada. U radu se ne smiju koristiti dijelovi tuđih radova (knjiga, članaka, doktorskih disertacija, magistarskih radova, izvora s interneta, i drugih izvora) bez navođenja izvora i autora navedenih radova. Svi dijelovi tuđih radova moraju biti pravilno navedeni i citirani. Dijelovi tuđih radova koji nisu pravilno citirani, smatraju se plagijatom, odnosno nezakonitim prisvajanjem tuđeg znanstvenog ili stručnoga rada. Sukladno navedenom studenti su dužni potpisati izjavu o autorstvu rada.

Ja, Bruno Gašpar (*ime i prezime*) pod punom moralnom, materijalnom i kaznenom odgovornošću, izjavljujem da sam isključivi autor/ica završnog/diplomskog (*obrisati nepotrebno*) rada pod naslovom Prikupljanje, procjena, pohrana, obrada i korištenje podataka i informacija (*upisati naslov*) te da u navedenom radu nisu na nedozvoljeni način (bez pravilnog citiranja) korišteni dijelovi tuđih radova.

Student/ica:
(*upisati ime i prezime*)

Bruno Gašpar
(vlastoručni potpis)

Sukladno Zakonu o znanstvenoj djelatnosti i visokom obrazovanju završne/diplomske radove sveučilišta su dužna trajno objaviti na javnoj internetskoj bazi sveučilišne knjižnice u sastavu sveučilišta te kopirati u javnu internetsku bazu završnih/diplomskih radova Nacionalne i sveučilišne knjižnice. Završni radovi istovrsnih umjetničkih studija koji se realiziraju kroz umjetnička ostvarenja objavljuju se na odgovarajući način.

Ja, Bruno Gašpar (*ime i prezime*) neopozivo izjavljujem da sam suglasan/na s javnom objavom završnog/diplomskog (*obrisati nepotrebno*) rada pod naslovom Prikupljanje, procjena, pohrana, obrada i korištenje podataka i informacija (*upisati naslov*) čiji sam autor/ica.

Student/ica:
(*upisati ime i prezime*)

Bruno Gašpar
(vlastoručni potpis)